

**AMBASADA ROMÂNIEI ÎN STATUL ISRAEL
BIROUL DE PROMOVARE COMERCIAL-ECONOMICĂ**

ÎNDRUMAR DE AFACERI

**ISRAEL
2020**

CUPRINS

1. PROFIL DE ȚARĂ	3
2. PIB ISRAEL(în cifre)	5
3. CEREREA PIEȚEI	9
4. RELAȚIILE ECONOMICE UE- ISRAEL	13
5. MODALITATEA DE INTRARE PE PIAȚĂ	20
6. INVESTITII STRAINE. DEFALCARE PE ȚARĂ ȘI SECTOR	23
7. PARTICIPAREA LA LICITAȚII INTERNAȚIONALE ȘI LA REALIZAREA DE PROIECTE DE INFRASTRUCTURĂ	26
8. TURISM	32
9. POLITICA COMERCIALĂ	32
10. PIAȚA DE CAPITAL ȘI INVESTIȚIILE DE PORTOFOLIU	37
11. PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA INVESTIȚIILOR	38
12. DIALOGUL INSTITUȚIONAL BILATERAL	39
13. PIAȚA DE CAPITAL ȘI INVESTIȚIILE DE PORTOFOLIU	41
14. PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA INVESTIȚIILOR	42
15. DIALOGUL INSTITUȚIONAL BILATERAL	43
16. ÎNFIINȚAREA UNEI FIRME ÎN ISRAEL	44
17. METODE DE PLATĂ	46
18. FORȚA DE MUNCĂ	46
19. RECOMANDĂRI PENTRU CĂLĂTORIE DE AFACERI ÎN ISRAEL	47
20. ADRESE UTILE	51

1. PROFIL DE ȚARĂ

Suprafața: 22072 Kmp (incluzând și înălțimile Golan), aproximativ 1/10 din suprafața României. Suprafața terestră : 21643 kmp.

Populația: La 31.10.2019 populația fusese de 8,972 mii locuitori. Grupuri etnice (2019): evrei 74,3%, arabi 20,9%, alții 4,8%.

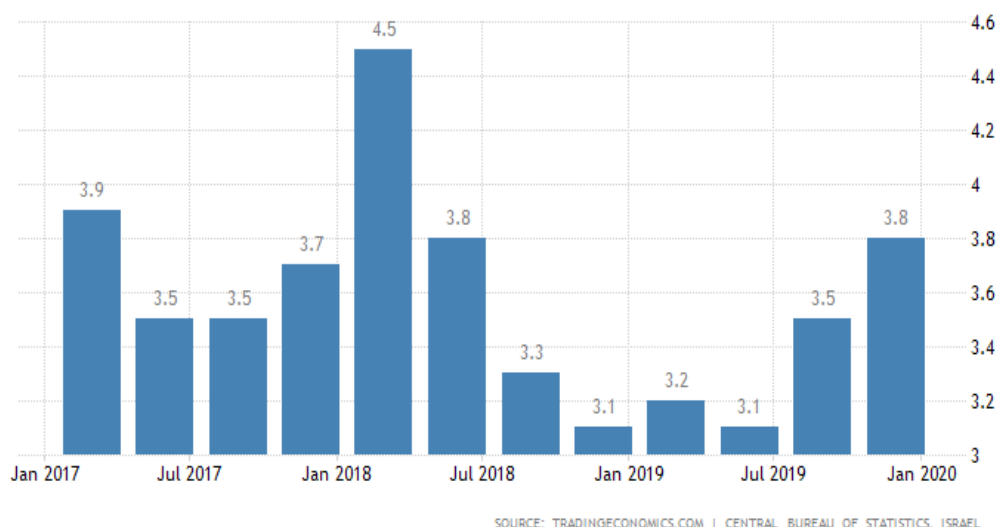
Israelul are cea mai avansată și dezvoltată economie de piață din Orientul Mijlociu. Cel mai mare sector al economiei îl reprezintă serviciile, ele reprezentând aproape 80 la sută din PIB. În cadrul serviciilor, cele mai importante sunt: finanțele și afacerile (28 la sută din PIB); guvernul (17% din PIB); locuințele (12 la sută din PIB); comerț, cazare și restaurante (10 la sută din PIB); și transport, stocare și comunicații (8 la sută din PIB). Sectorul producției a pierdut mult în ultimii ani și reprezintă acum 14% din PIB.

Rata medie de creștere a PIB-ului a fost de peste 5% în perioada 2016 -2019: 3,52% în 2016, 4,0% în 2017, 3,6%, în 2018, 3,4% iar 2019 a fost de 3,1%. Diversi factori au contribuit la accelerarea creșterii economice în acești ani, incluzând revigorarea economiei globale, care a fost reflectată în expansiunea comerțului mondial și a creșterii activității în sectoarele tehnologice. Reformele implementate în economia israeliană, descreșterea incertitudinilor și creșterea credibilității ca rezultat al adoptării unei politici fiscale coerente, stabile și a unor mai puține constrângeri de politică monetară au contribuit la aceasta creștere economică rapidă în ultimii 4 ani.

Rata anuală de creștere a PIB-ului în Israel a înregistrat o medie de 3,73% din 1996 până în 2019, atingând un nivel maxim de 10,60%.

Rata anuală a inflației a scăzut la 0,3% în ianuarie 2020 de la 0,6% în luna precedentă. Prețurile produselor alimentare au scăzut (-0,5% față de 0,4% în decembrie), în timp ce costurile cu educația, cultura și divertismentul au încetinit (0,9% față de 1,3%) și întreținerea locuințelor (0,7% față de 1,8%). În plus, prețurile mobilierului și echipamentelor casnice au continuat să scadă (-2,7% față de -2,5%). Pe de altă parte, costul locuințelor au crescut ușor (2,2% față de 2,1%), în timp ce prețurile pentru transport și comunicare au scăzut într-un ritm mai ușor (-0,1% față de -0,2%), îmbrăcăminte și încălțăminte (-4,9% față de -5,5%). Lunar, prețurile de consum au scăzut cu 0,4% după planificarea din decembrie.

Creșterea PIB-ului Israelului a fost cea mai puternică în ultimii 2 ani. Economia Israelului a atins un procent de 4,8% în ultimele trei luni ale anului 2019, peste o creștere revizuită de 4,5% în perioada anterioară și mult peste așteptările pieței de 2,8%. Este cea mai puternică rată de creștere din trimestrul al treilea al anului 2017, au arătat estimările preliminare. Cheltuielile private au crescut cu 10% (2,7% în perioada precedentă), stimulate de vânzările mai mari de mașini, înainte de a intra în vigoare creșterea impozitelor. De asemenea, investițiile de capital fix au revenit (8,7% față de -1,4%); și au crescut atât exporturile (6,7 față de 2,4%), cât și importurile (6,8% față de 2,9%). Pe de altă parte, cheltuielile publice au încetinit (0,9% față de 4,5%). Având în vedere întregul an 2019, economia a crescut cu 3,5%, față 3,4% în 2018.

Rata anuală de creștere a PIB-ului în Israel este de așteptat să fie de 3,10 % până la sfârșitul acestui trimestru, conform așteptărilor modelelor macroeconomice globale și ale analiștilor. Pe termen lung, rata anuală de creștere a PIB-ului Israelului este prevăzută să se ridice la aproximativ 3,20 % în 2021.

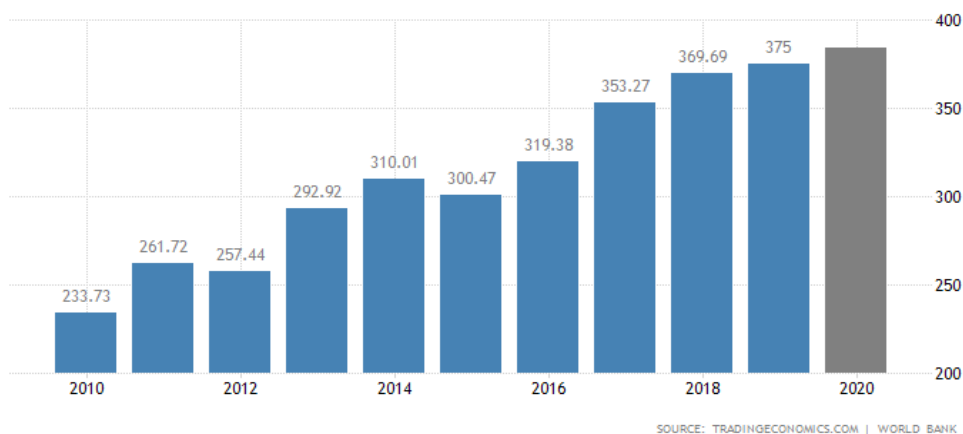
Distribuția PIB-ului în Israel este următoarea: Agricultură 2,1%, Industrie 21% și Servicii 76,9%. Ca în toate economiile moderne, sectorul serviciilor are cea mai rapidă creștere, dar sectorul industrial continuă să aibă o pondere semnificativă, în ciuda încetirii. Agricultură este relativ importantă, în ciuda condițiilor climatice nefavorabile și a deficienței de apă, în special datorită legăturii și originii sale inovatoare. Este o agricultură foarte specializată în produse cu valoare adăugată ridicată și produse extrem de tehnice.

Raportul competitivității globale din 2016 până în 2017 a clasat Israelul ca fiind a doua cea mai inovatoare economie din lume. De asemenea, a fost clasată pe locul 18 printre 188 de națiuni mondiale din Indexul ONU de Dezvoltare Umană, care îl plasează în categoria „Foarte puternic dezvoltat.” Începând cu 2014, Israel se situează pe locul 19 din 124 de țări pe indicele de complexitate economică. Anuarul IMD al competitivității mondiale din 2016 a clasat economia Israelului drept a 21-a cea mai competitivă lume din 61 de economii examinate. Economia israeliană a fost clasată drept cea mai durabilă economie din lume în fața crizelor și a fost, de asemenea, pe primul loc în ceea ce privește rata de investiții în centrele de cercetare și dezvoltare. Banca Israelului a fost pe primul loc în rândul băncilor centrale pentru funcționarea eficientă, până la locul 8 în 2009. Israel a fost pe primul loc în ceea ce privește oferta sa de forță de muncă calificată. Companiile israeliene, în special din zona de înaltă tehnologie, s-au bucurat de un succes considerabil în strângerea de fonduri pe Wall Street și pe alte piețe financiare mondiale: începând cu 2010, Israel s-a clasat pe locul doi în rândul țărilor străine cu companii listate la bursele din Statele Unite. După ce s-a îndepărtat de modelul economic socialist de la mijlocul anilor '80 și începutul anilor '90, Israelul a făcut mișcări dramatice către paradigma capitalistă a pieței libere. Începând cu 2012, scorul de libertate economică al Israelului este de 67,8

cea ce face ca economia sa să fie a 48-a cea mai liberă din Indicele de libertate economică. Competitivitatea economică a Israelului este ajutată de o protecție puternică a drepturilor de proprietate, de un nivel relativ scăzut de corupție și de o deschidere ridicată la comerțul și investițiile globale. Ratele veniturilor și impozitului pe profit rămân relativ mari. Începând cu 2011, Israelul ocupă locul 36 din 182 de țări din Indicele Percepțiilor de Corupție al Transparency International. Mita și alte forme de corupție sunt ilegale în Israel și este semnat al Convenției de luare de mită a OCDE din 2008.

2. PIB ISRAEL(în cifre)

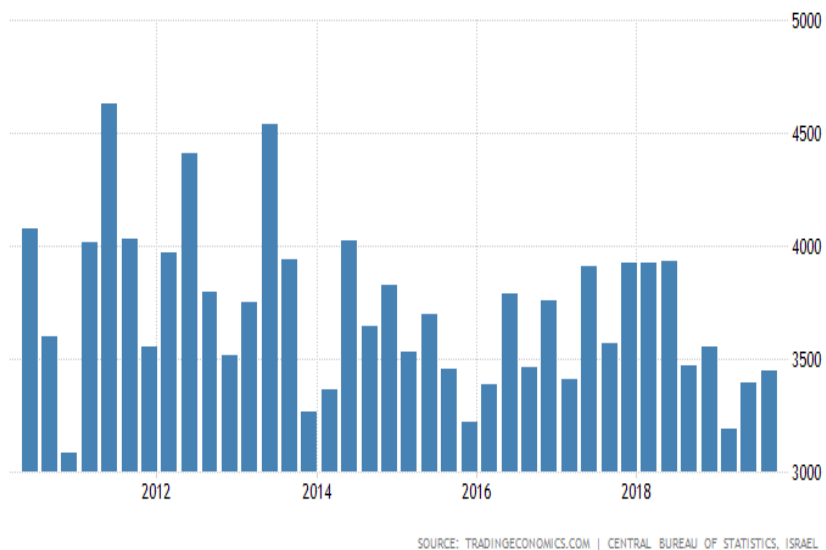
Produsul intern brut (PIB) din Israel a fost în valoare de 375 miliarde de USD în 2019, conform datelor oficiale ale Bancii Mondiale și proiecțiilor Trading Economics. Valoarea PIB a Israelului reprezintă 0,31 la sută din economia mondială.

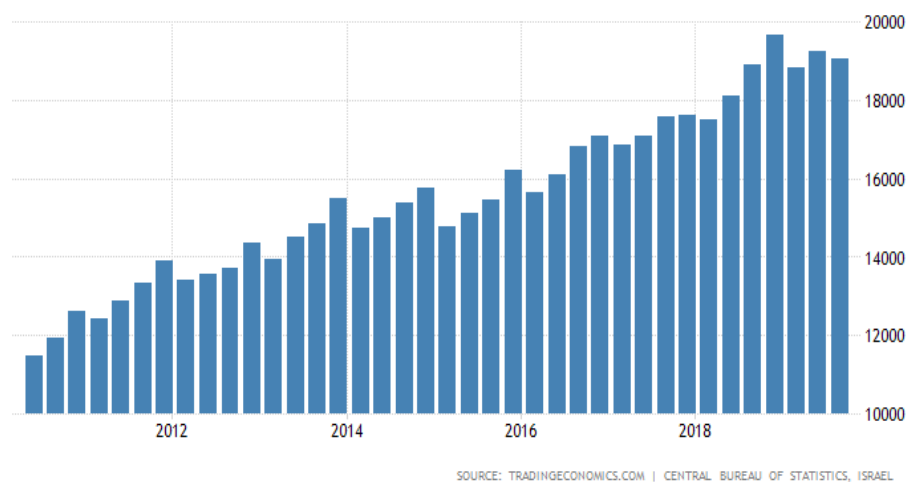
Produsul intern brut (PIB) din Israel s-a extins cu 3,70 la sută în trimestrul patru din 2019 față de același trimestru al anului precedent.

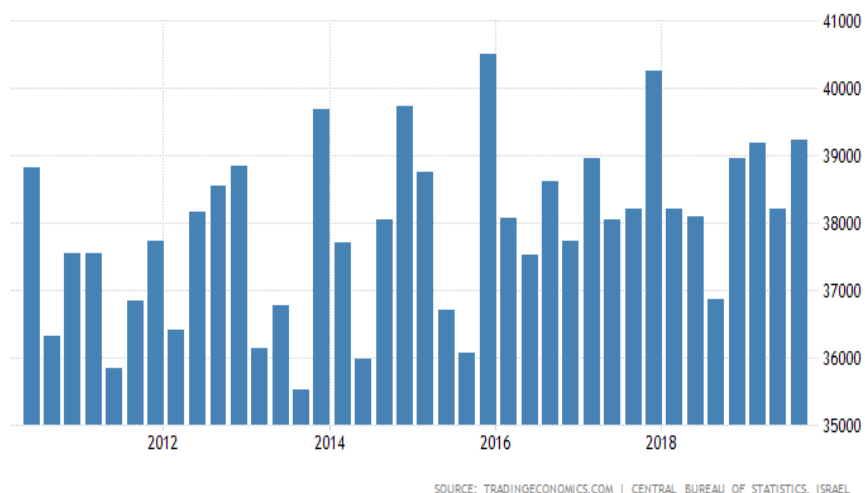
PIB-ul din Agricultură în Israel a crescut la 1013,88 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019, de la 996,60 milioane USD în al doilea trimestru al anului 2019

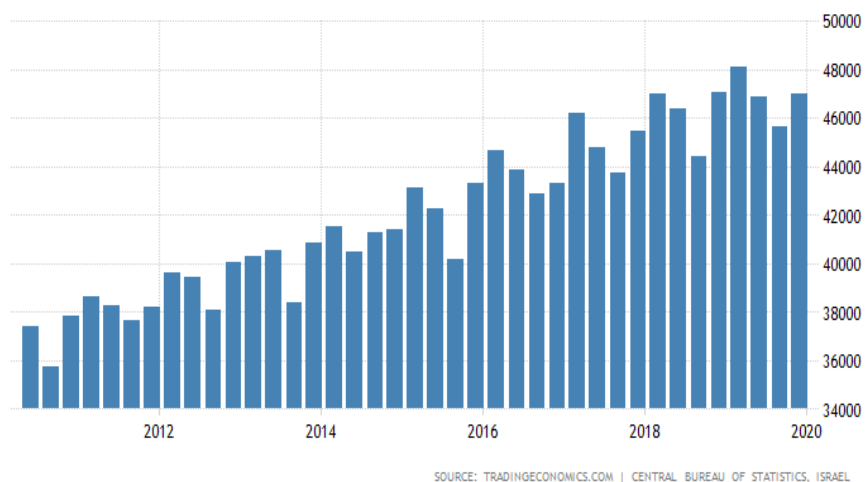
PIB-ul în Construcții din Israel a scăzut la 5600,60 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019.

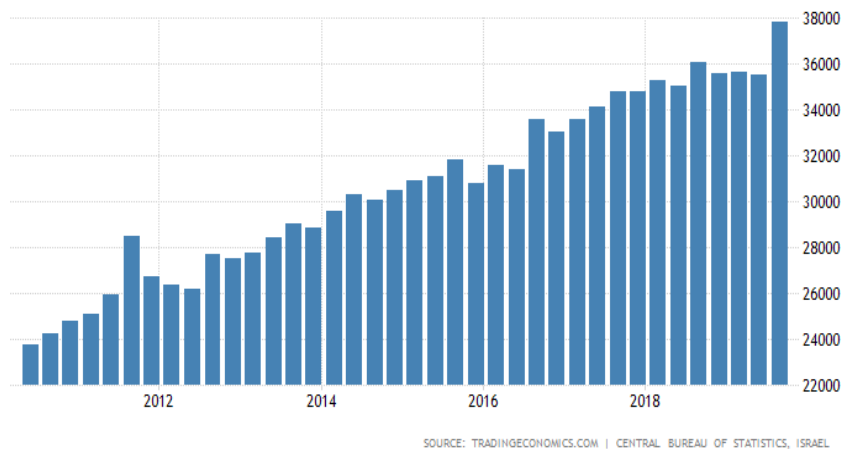
PIB-ul din producție în Israel a crescut la 11537,10 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019, de la 11233,70 milioane USD în al doilea trimestru al anului 2019.

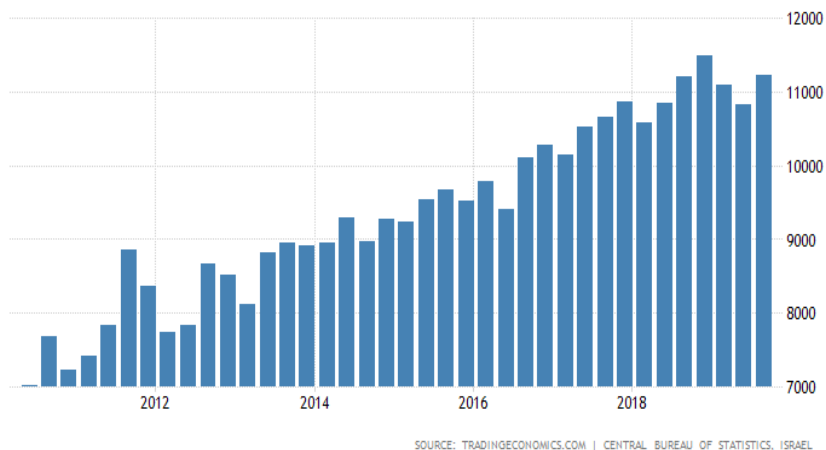
PIB-ul administrației publice din Israel a crescut la 13818,50 milioane USD în al patrulea trimestru al anului 2019, de la 1342,50 milioane USD în trimestrul al treilea al anului 2019.

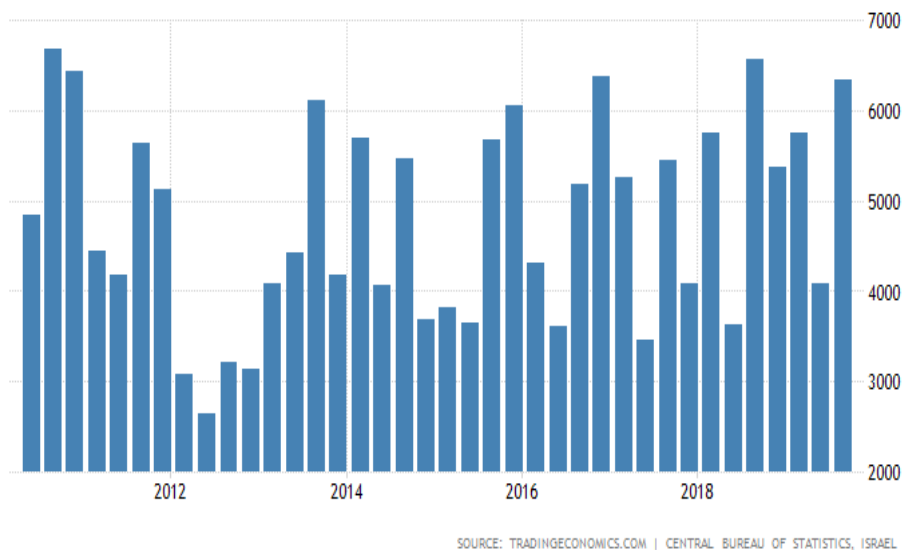
PIB-ul Serviciilor în Israel a crescut la 11117,40 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019, de la 10454,50 milioane USD în al doilea trimestru al anului 2019.

PIB-ul din Transporturi în Israel a crescut la 3299,40 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019, de la 3182,30 milioane USD în al doilea trimestru al anului 2019.

PIB-ul la Utilități din Israel a crescut la 1861,50 milioane USD în al treilea trimestru al anului 2019, de la 1197,90 milioane USD în al doilea trimestru al anului 2019.

3. CEREREA PIEȚEI

Aspecte privind comerțul exterior

Evoluția recentă a comerțului exterior cu bunuri și servicii

Israel este o țară destul de deschisă comerțului internațional; de fapt, unele sectoare sunt foarte deschise către exterior nu numai în sfera pur comercială, ci și în ceea ce privește investițiile, inovațiile și tehnologia, deși situația actuală a comerțului exterior al Israelului nu este cea mai bună din ultimii ani, mai ales în ceea ce privește exporturile de mărfuri.

Exporturile au fost ghidate recent de produse și servicii de înaltă tehnologie care reprezintă un procent semnificativ din totalul exporturilor israeliene, deoarece sunt foarte competitive. Acest sector atinge un anumit plafon în Israel în așteptarea reformelor structurale și acest fapt afectează evoluția exporturilor în sine. Importurile din partea lor au fost facilitate în trecut de marele necesar israelian de anumite produse, în principal industriale. În alte sectoare, lipsa concurenței este clară, iar importurile sunt ghidate de stabilirea cotelor (sectorul agricol).

Din fericire, Israelul respectă recomandările OCDE privind îmbunătățirea concurenței și facilitarea sosirii importurilor în anumite sectoare, cu scopul final de a reduce rata de creștere a costului vieții pentru cetățeni.

Evoluția recentă a valorii monedei israeliene, aprecieri atât în termeni absolute în ceea ce privește principalele monede, cât și aprecierea cursului real de schimb efectiv nu au favorizat o creștere a ponderii comerțului exterior în economia israeliană.

În 2019, exporturile de bunuri au scăzut cu 4,3 miliarde de USD (6,1%) comparativ cu

anul 2018 și au totalizat 61,4 miliarde USD. Importurile de bunuri au totalizat 80,3 miliarde USD.

Deficitul comercial (numai pentru bunuri) în 2019 a însumat 24,85 miliarde de USD. Exporturile de bunuri în 2019 au totalizat 54,4 miliarde USD, o scădere cu 4,8% față de 2018. Exporturile de mărfuri (excluzând navele, aeronavele și diamantele) au totalizat 49,1 miliarde USD, o scădere cu 1,5% față de 2018. Importurile de mărfuri au totalizat 79,3 miliarde, o scădere cu 0,9% față de 2018.

Israel este o țară bine integrată în comerțul internațional, în special în servicii(serviciile au reprezentat 45,3% din exporturi în 2018). În ultimii ani, exporturile și importurile de bunuri și servicii au atins cifre importante pentru mărimea unei țări precum Israel, deoarece de exemplu exporturile au fost 35% din PIB. În 2018, exporturile totale au depășit 110 miliarde de dolari, cu un export de servicii în creștere (50 de miliarde de dolari) și un export de bunuri cu o creștere mai ușoară. Fără îndoială, aprecierea puternică a cursului de schimb din ultimii ani a avut legătură cu o pierdere clară a competitivității exporturilor israeliene în ceea ce privește costurile încorporate. Pe de altă parte, importurile au crescut în 2018 la aproape 108 miliarde de dolari. Prin urmare, balanța comercială de bunuri și servicii este pozitivă, dar cu o cifră minimă, datorită creșterii importurilor.

Soldul contului curent a fost de 0,9% din PIB în 2018 (înrăutățire comparativ cu 2017), deoarece la soldul pozitiv al soldului bunurilor și serviciilor trebuie adăugat soldul pozitiv tradițional al soldului de transfer.

- Statele Unite sunt cel mai mare partener comercial al Israelului, iar Israelul este cel de-al 26-lea partener comercial al Statelor Unite. Principalele grupe de produse sunt calculatoare, circuite integrate, piese aeronave și alte echipamente de apărare, grâu și automobile. Exporturile principale ale Israelului în SUA includ diamante tăiate, bijuterii, circuite integrate, mașini de imprimat și echipamente de telecomunicații. Cele două țări au semnat un acord de comerț liber (TLC) în 1985 care a eliminat progresiv tarifele la majoritatea mărfurilor tranzacționate între cele două țări în următorii zece ani. În noiembrie 1996 a fost semnat un acord de comerț agricol, care a vizat bunurile rămase neacoperite în ZLS. Cu toate acestea, rămân unele bariere netarifare și tarife pentru mărfuri. De asemenea, Israelul are în vigoare acorduri comerciale și de cooperare cu Uniunea Europeană și Canada și încearcă să încheie astfel de acorduri cu o serie de alte țări, inclusiv Turcia, Iordania și mai multe țări din Europa de Est. În termeni regionali, Uniunea Europeană este principala destinație a exporturilor israeliene.
- ✓ Până în 1995, comerțul israelian cu lumea arabă a fost minim datorită boicotului Ligii Arabe, care a fost început împotriva comunității evreiești din Palestina în 1945. Națiunile arabe nu numai că au refuzat să facă comerț direct cu Israel (boicotul primar), dar a refuzat să facă afaceri cu orice corporație care a operat în Israel (boicot secundar) sau cu orice corporație care a făcut afaceri cu o corporație care a făcut afaceri cu Israel (boicot terțiar). În 2013, comerțul dintre Israel și teritoriile palestiniene a fost evaluat la 20 de miliarde de dolari anual. În 2012, zece companii au avut 47,7% din exporturile israeliene. Aceste companii au fost Intel Israel, Elbit Systems, Oil Refineries Ltd, Teva Pharmaceuticals, Iscar, Israel Chemicals, Makhteshim Agan, Paz Oil Company, Israel Aerospace Industries și divizia Indigo a Hewlett-Packard. Banca Israelului și Institutul de Export din Israel au avertizat că țara depinde prea mult de un număr mic de exportatori.

✓ Tabelul prezintă principalii indicatori economici între anii 2010-2019.

Year	GDP (in bn. US\$ PPP)	GDP per capita (in US\$ PPP)	GDP growth (real)	Inflation rate (in Percent)	Unemployment (in Percent)	Government debt (in % of GDP)
2010	▲221.1	▲29,018	▲5.5 %	▲2.7 %	▼8.3 %	▼70.7 %
2011	▲237.4	▲30,580	▲5.2 %	▲3.5 %	▼7.1 %	▼68.8 %
2012	▲247.8	▲31,334	▲2.4 %	▲1.7 %	▼6.9 %	▼68.4 %
2013	▲262.9	▲32,631	▲4.3 %	▲1.5 %	▼6.3 %	▼67.1 %
2014	▲277.9	▲33,835	▲3.8 %	▲0.5 %	▼5.9 %	▼65.9 %
2015	▲287.2	▲34,290	▲2.3 %	▼-0.6 %	▼5.3 %	▼64.0 %
2016	▲301.8	▲35,322	▲4.0 %	▼-0.5 %	▼4.8 %	▼62.1 %
2017	▲318.4	▲36,562	▲3.6 %	▲0.2 %	▼4.2 %	▼60.4 %
2018	▲337.4	▲37,994	▲3.5 %	▲0.8 %	▼4.0 %	▲60.8 %
2019	▲375,1	▼33,661	▲3,7%	▼0,6%	▼3,6%	▲60,0%

Deschiderea comerțului

Israel este o țară destul de deschisă comerțului internațional; de fapt, unele sectoare sunt foarte deschise către exterior nu numai în sfera pur comercială, ci și în ceea ce privește investițiile, inovațiile și tehnologia, deși situația actuală a comerțului exterior al Israelului nu este cea mai bună din ultimii ani, mai ales în ceea ce exporturile de mărfuri.

Exporturile au fost ghidate recent de produse și servicii de înaltă tehnologie care reprezintă un procent relevant din totalul exporturilor israeliene, deoarece sunt foarte competitive. Acest sector atinge un anumit plafon în Israel în așteptarea reformelor structurale și acest fapt afectează evoluția exporturilor în sine. Importurile au fost facilitate în trecut de marele necesar israelian de anumite produse, în principal industriale. În alte sectoare, lipsa concurenței este clară, iar importurile sunt ghidate de stabilirea cotelor (sectorul agricol).

Din fericire, Israelul respectă recomandările OCDE privind îmbunătățirea concurenței și facilitarea importurilor în anumite sectoare, cu scopul final de a reduce rata de creștere a costului vieții pentru cetățeni.

Evoluția recentă a valorii monedei israeliene, apreciată atât în termeni absoluți în ceea ce privește principalele monede, cât și aprecierea cursului de schimb efectiv real nu au favorizat o creștere a ponderii comerțului exterior în economia israeliană.

Suma importurilor și exporturilor de bunuri și servicii în PIB a depășit 60% în 2017.

Principalii parteneri comerciali (export și import)

Statele Unite ale Americii și U.E. sunt principalii parteneri comerciali ai Israelului. Se subliniază creșterea Chinei ca partener comercial (comerțul bilateral depășește deja 8 miliarde USD pe an). În plus, sunt luate în considerare diverse acorduri comerciale Israel-China.

În 2015, SUA a depășit UE ca principal client de destinație pentru exporturile israeliene, menținând tendința în 2016 și 2017, deși SUA și-a diminuat achizițiile în termeni absoluți, ceea ce era normal în primul context al scăderii exporturilor israeliene. După țară, SUA este pe primul loc, Regatul Unit este a doua destinație pentru exporturile israeliene, urmată de Hong Kong, China și Belgia.

În ceea ce privește importurile, U.E. conduce piața israeliană. După țară, conduce SUA urmată de China, Elveția, Germania și Belgia.

În pofida cifrelor comerciale bilaterale, israelienii încearcă o deschidere către Asia dar UE și SUA vor rămâne principalii parteneri ai Israelului în anii următori.

Principalele produse exportate și importate

În mod tradițional, comerțul cu diamante a avut o importanță considerabilă atât pentru importurile și exporturile israeliene. Alte produse exportate sunt mașini și aparate electrice, produse farmaceutice și echipamente informatice, precum și tot felul de tehnologii agricole și de apă. În ultimii ani și pentru viitor, gazul natural se remarcă ca un generator important de schimb valutar. Printre servicii, se remarcă cele de înaltă tehnologie, cum ar fi cibersecuritatea, pentru care chiar și-a limitat exporturile, deoarece este un sector strategic.

În ceea ce privește importurile, merită evidențiat anumite produse cum ar fi: combustibili, aparate electrice, echipamente informatice și vehicule. Israelul nu are o industrie care să acopere toate sectoarele.

Principalele sectoare de servicii (export și import)

Cele mai relevante exporturi de servicii sunt cele legate de serviciile pentru afaceri, care reprezintă aproape jumătate din total. Cealaltă jumătate este împărțită în egală măsură de turism (transporturi și călătorii în termeni mai generali) și servicii legate de industria calculatoarelor sau legate de cercetare și tehnologie înaltă din diferite sectoare. În ultimii ani a fost o creștere accentuată din cauza competitivității puternice a serviciilor de înaltă tehnologie din Israel.

4. RELAȚIILE ECONOMICE UE- ISRAEL

De la intrarea în vigoare a Acordului de asociere, valoarea comerțului de mărfuri între UE și Israel a crescut în ambele direcții. În 2002, valoarea comerțului cu mărfuri a fost de 23,1 miliarde de euro, iar în 2018 a fost de 34,3 miliarde de euro, reprezentând astfel o creștere cu 48%.

Valoarea exporturilor UE în Israel a crescut cu 49%, de la 13,9 miliarde EUR în 2002 la 20,8 miliarde EUR în 2018.

Valoarea importurilor UE din Israel a crescut de la 9,1 miliarde EUR în 2002 la 13,6 miliarde EUR în 2018, reprezentând o creștere de 49%.

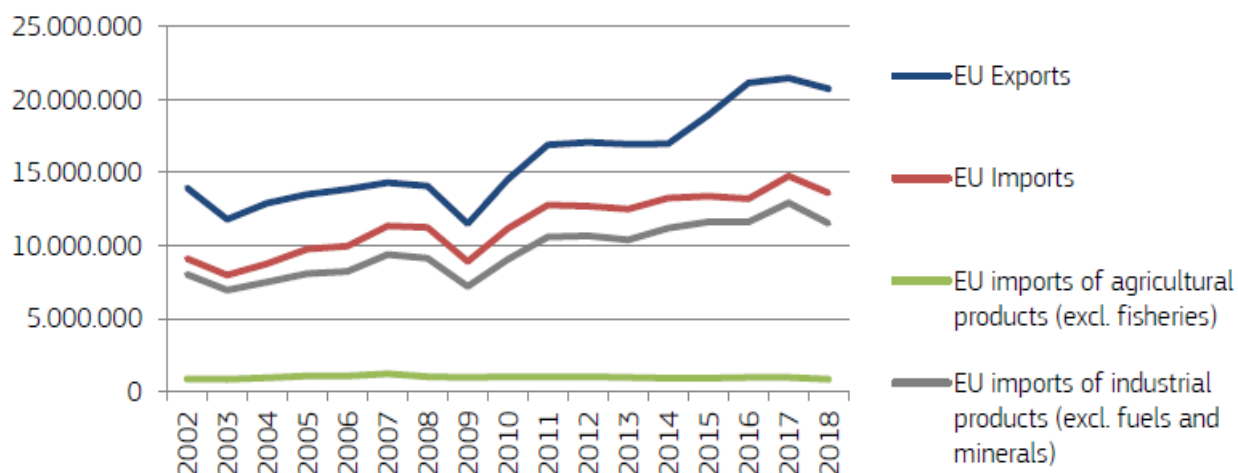
În 2018, UE a fost:

primul partener comercial reprezentând 36% din comerțul israelian, urmat de SUA (19%) și China (9%).

cea mai mare sursă de importuri 41% din cota de piață, înaintea SUA (13%) și Elveția (10%)/

cea mai mare piață de export 29% din exporturile israeliene, urmată îndeaproape de SUA cu 28%.

Israel este al 28-lea cel mai mare partener comercial al UE și al 3-lea ca mărime din regiunea euro-mediteraneană, după Algeria și Maroc.

Exporturile și importurile de bunuri din Israel: ianuarie 2020

- Exporturile de mărfuri au totalizat 4,4 miliarde USD.
- Importurile de bunuri au fost de 6,3 miliarde USD
- Deficitul comercial al mărfurilor a fost de 1,8 miliarde USD

Ianuarie 2019 - ianuarie 2020 (rata anuală) date privind tendințele:

- O scădere cu 18,2% a exporturilor industriei medium - high tehnologie.
- Creșterea cu 39,4% a importurilor de bunuri de investiții.

Milioane NIS	Ianuarie2020	Ianuarie 2019
Export	15.1	16.2
Import	21.4	24.1
Balanța*	-6.3	-7.9
Export % Import	70.4%	67.1%

A. Exportul

Conform datelor, după ajustările sezoniere, exportul indică o scădere cu 7,0%, la o rată anuală, a exporturilor de mărfuri (excluzând navele, aeronavele și diamantele) din ultimele trei luni ale anului 2019, după o scădere de 9,9% în iulie-septembrie 2019.

Datele de tendință ale exporturilor de fabricație, minerit și carieră indică o scădere de 6,9%, în ultimele trei luni ale anului 2019, în urma unei scăderi de 10,6% în iulie-septembrie 2019.

Datele de tendințe ale exporturilor de către industriile de înaltă tehnologie indică o creștere de 7,8%, în ritm anual, în octombrie-decembrie 2019, ca urmare a creșterii cu 6,1% în iulie-septembrie 2019. O defalcare a activității economice arată o creștere semnificativă a exporturilor în producția de componente electronice și plăci.

Datele privind exporturile din industriile de înaltă și medie tehnologie indică o scădere de 24,7%, într-un ritm anual, în ultimele trei luni ale anului 2019, în urma unei scăderi cu 19,3% în iulie-septembrie 2019. O defalcare a activității economice arată că Exporturile producției de chimice și produse chimice au scăzut semnificativ în aceste luni.

Conform datelor despre tendințe, exporturile din industriile tehnologice mici au scăzut cu 12,4% în ultimele trei luni ale anului 2019, ca urmare a scăderii cu 20,8% în iulie-septembrie 2019. O defalcare a activității economice arată că exporturile producției de produse fabricate metalice au scăzut semnificativ în aceste luni.

Datele de tendințe ale exporturilor de către industriile cu tehnologie scăzută indică o creștere de 2,5%, în ritm anual, în ultimele trei luni ale anului 2019, în urma unei scăderi de 3,6% în iulie-septembrie 2019. O defalcare a activității economice indică o scădere a exporturile fabricării industriei de bijuterii fine în aceste luni.

Evoluția exporturilor israeliene în perioada 2010 – 2019 a fost următoarea :

Milioane USD

Anul	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Export total	47936	58431	67802	63145	66788	68995	63995	60160	61150	61952	58514

În anul 2019 exportul total a fost de 58514 miliarde dolari (cu 5,6 % mai mic decât în 2018).

Structura exporturilor industriale arată că în ultimii 10 ani a fost axat pe industriile care includ tehnologii avansate. Principalele grupe de produse exportate au fost:

Produse (USD)	2016	2017	2018	2019
Produse chimice	6.863	7.772	8.866	11.786
Informatică, electronică și optica	11.452	10.505	11.812	11.421
Diamante	12.694	12.297	12.040	9.699
Mașinării și alte produse asemenea	3.234	3.495	3.661	4.072
Farmaceutice	6.905	7.514	5.839	3.466
Echipamente de transport	2.758	3.320	2.436	2.625
Produse mecanice și electrice	2.245	2.256	2.314	2.368
Produse metalice	2.630	2.274	2.514	1.982
Alte produse non-metalice	2.057	2.214	370	368
TOTAL	60.573	61.153	49.852	47.787

2019 comparativ cu 2018

- Deficitul comercial (numai pentru mărfuri) a crescut cu 9,0%.
- Exporturile de mărfuri (cu excepția navelor, aeronavelor și diamantelor) au scăzut cu 1,5%.
- Exporturile industriilor de înaltă tehnologie au scăzut cu 13,7%.
- Exporturile din agricultură, silvicultură și pescuit au scăzut cu 1,2%.
- Exporturile de tehnologii medii-joase au crescut cu 19,6%.

✓ Principalele destinații ale exportului israelian în anul 2019 au fost:

Țară	mild. USD	(%)
1.Statele Unite:	16,1	27,5%
2. Regatul Unit:	5	8,5%
3. China:	4,7	8,1%
4. Hong Kong:	3	5,1%
5. Olanda:	2,2	3,7%
6. India:	2	3,4%
7. Turcia:	1,7	2,9%

8. Germania: 1,7	2,8%
9. Belgia: 1,6	2,8%
10. Franța: 1,5	2,6%
11. Brazilia: 1,2	2%
12. Elveția: 1,1	1,8%
13. Spania: 0,99	1,7%
14. Italia: 0, 93	1,6%
15. Japonia: 0,87	1,5%

Spre România s-au îndreptat 0,38% din exporturile israeliene.

B. Importul

Conform datelor, importurile de mărfuri (cu excepția navelor, aeronavelor, diamantelor și combustibililor) au crescut cu 15,2% în octombrie-decembrie 2019, după o creștere de 4,1% în iulie-septembrie 2019.

Datele privind tendințele importurilor de materii prime (cu excepția diamantelor și a combustibililor) indică o scădere de 6,5% în ultimele trei luni ale anului 2019 după o scădere de 7,8% în iulie-septembrie 2019.

Datele privind importurile de bunuri de investiții (cu excepția navelor și aeronavelor) indică o creștere de 32,8%, la o rată anuală, în ultimele trei luni ale anului 2019 (media lunară de 2,4%), după o creștere de 10,0% în iulie-septembrie 2019. Conform datelor, importurile de bunuri de consum au crescut cu 46,3% (3,2% în medie lunar), la o rată anuală în octombrie-decembrie 2019, în urma unei creșteri de 28,5% în iulie-septembrie 2019 (2,1% medie lunară).

Evoluția importurilor israeliene în perioada 2009-2019 a fost următoarea:

Milioane USD

Anul	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Import total	47368	59122	73536	72270	72000	75483	64813	68835	71908	80100	75581

În anul 2019 importul a totalizat 75581 miliarde USD (cu 9,43 % mai puțin decât în 2018).

Produce principale comparative 2018-2019

Produse	2018	2019
Informatică, electronică și optica	9.080	9.400
Combustibili și ulei	9.838	9.286
Mașinării și alte produse asemenea	8.636	7.258
Vehicule	5.507	7.053
Produse chimice	5.191	5.419
Diamante	5.664	3.880
Produse electrice	3.333	3.346
Agroalimentare	2.842	2.696
Produse farmaceutice	2.450	2.586
TOTAL	75.645	75.608

Pricipalele zone din care provin importurile spre Israel în anul 2019 sunt:

Țară	mil. USD	(%)
1. Statele Unite	52,4	14.12%
2 .China	31, 2	8,42 %
3 .Belgia	30,4	8,20 %
4 .Elveția	28,7	7,75%
5 .Germania	28,5	7,68 %
6 . Japonia	19,5	5,26%
7 . Regatul Unit	18,9	5,10%
8 . Italia	18,8	5,08%
9 . Olanda	18,02	4,85%
10 . Turcia	15,2	4,10%
11. Franța	12, 3	3,33%
12. Coreea de Sud	9,3	2,50 %
13. Rusia	7,2	1,95%
14. Hong Kong	7, 1	1,92%
15. Spania	6,6	1,80%

România deține 0,22% din importul total al Israelului, conform datelor Biroului central de statistică israelian.

Israel are o economie dezvoltată, dominată de industriile de înaltă și medie tehnologie (peste 75% din totalul industriei). Din acest motiv, Israelul este considerat „cel de-al doilea Silicon Valley” sau „centrul global pentru design, cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiilor avansate (înalte)”, cu cca 3 miliarde dolari investiții de risc (start-up), reprezentând valoarea cea mai mare pe cap de locuitor din

lume. De precizat totodată că Israelul alocă cca. 4,3% din PIB pentru R&D, fiind pe primul loc între țările membre OECD

Următoarele grupe de produse reprezintă importurile din Israel în 2019. De asemenea, este prezentată ponderea procentuală pe care o reprezintă fiecare categorie de produse în ceea ce privește importurile totale în Israel.

- Mașini, inclusiv computere: 9,4 miliarde USD (12,4%)
- Combustibili minerali, inclusiv petrol: 9,3 miliarde USD (12,1%)
- Mașini și echipamente electrice: 8,1 miliarde USD (10,6%)
- Vehicule: 7 miliarde USD (9,1%)
- Pietre prețioase, metale prețioase: 5,1 miliarde USD (6,6%)
- Aparate optice, tehnice, medicale: 2,8 miliarde USD (3,6%)
- Produse farmaceutice: 2,8 miliarde USD (3,6%)
- Plastic, articole din plastic: 2,7 miliarde USD (3,5%)
- Aeronave, nave spațiale: 2,1 miliarde USD (2,7%)
- Fier, oțel: 1,6 miliarde USD (2,1%)

✓ Principalele produse necesare la import:

- echipamente pentru modernizarea sistemului de producție, distribuție și transmisie a energiei electrice și echipamente pentru reducerea emisiilor;
 - componente și materii prime pentru modernizarea echipamentelor militare (aeronave, vapoare, vehicule, simulatoare, armament etc.). Israelul ocupă locul patru în lume la exportul de echipamente militare.
 - intermediari și produse chimice (materii prime) pentru industria chimică, farmaceutică, alimentară, electronică, textilă, metalurgică etc.;
 - titei, gaze naturale, combustibil și carburanți;
 - vehicule și aeronave;
 - material rulant și componente;
 - echipamente pentru modernizarea rețelelor de comunicații prin Internet;
 - componente electronice;
 - materiale de construcții.
 - echipamente avansate pentru securizare și supervizare (sisteme de detectare, senzori, sisteme bazate pe raze X, arme de avertizare (neucigătoare) etc.;
 - Software outsourcing. Israelul a dezvoltat o puternică industrie software, dar nivelul crescut al salariilor din domeniul tehnologiei informației (medie cca 4.000 dolari/lună) a determinat creșterea cererii de produse din import. Principala formă de outsourcing constă în înființarea de reprezentanțe în țările de interes, inclusiv în România.
- ✓ *Produsele românești* care pot beneficia de avantaje comparative pe piața israeliană, stabilite în raport cu structura importului israelian, de cererea pieței pentru produse românești și de posibilitățile de ofertare ale industriei românești, sunt:
- componente pentru echipamente de transport, mașini și echipamente electrice etc.

- produse petroliere rafinate, produse chimice si petrochimice;
- autoturisme;
- produse textile, în special confecții de lux pentru dame;
- produse metalurgice și confecții metalice;
- aluminiu si produse din aluminiu;
- alte metale neferoase;
- mobilier din lemn, în special din lemn masiv sau panel tip sandwich;
- produse agroalimentare (cereale, vin, gemuri si dulceturi, miere, legume conservate);
- hârtie si cartoane (hârtie de ziar, hârtie si cartoane cu o față sau ambele fețe acoperite cu plastic, saci din hârtie, caiete școlare)
- motoare electrice cu greutate redusă și performante speciale (unicat) pentru industria aviatica si productia militara;
- articole decorative din sticlă (vaze din sticlă albă, veioze acoperite cu sticlă tip Galle si alte articole decorative mărunte din sticlă);
- material plastic si produse din material plastic;
- conductori electrici;
- anvelope auto;
- componente electronice (PC boards, circuite integrate etc.)
- mașini și echipamente speciale (cu comandă numerică) etc.

5. MODALITATEA DE INTRARE PE PIAȚĂ

Firmele străine, în principiu, nu deschid reprezentanțe prin care să distribuie sau să vândă direct produse în Israel. De aceea, cea mai practică modalitate de pătrundere pe piață constă în folosirea agenților/distribuitorilor locali.

- ✓ Metode specifice de distribuție în Israel:
 - prin agenți distribuitori (care solicită de regulă exclusivitate), metodă utilizată la exportul de echipamente industriale, materii prime etc.;
 - prin agenți fără stocuri de produse. În Israel există un număr semnificativ de oameni de afaceri (freelancers) care se deplasează pe piețele de interes, inclusiv în România, studiază posibilitățile de export ale producătorilor și prezintă oferte potențialilor importatori israelieni, cât și pe terțe piețe;
 - prin agenți cu produse pe stoc: această modalitate este utilizată pentru produsele de mare volum;
 - prin importatori/distribuitori, metodă practică în principal la bunurile de consum. Marea majoritate a importatorilor și distribuitorilor israelieni sunt membrii ai Federației Israeliene a Camerelor de Comerț.
- ✓ Sistemul de distribuție este caracterizat prin relații strânse între importatori și multiplele straturi de angroșiști și vânzători cu amănuntul. De regulă, oamenii de afaceri israelieni preferă să importe direct de la producătorii străini de mărfuri pentru a evita casele de comerț din străinătate în ideea obținerii unui preț mai mic

la export. Companiile publice preferă să importe prin firme sau oameni de afaceri israelieni (freelancer) în condițiile în care acestea oferă mărfuri la preturi mai competitive, decât cele obținute direct.

✓ Metode specifice de vânzare directă în Israel:

- vânzarea prin canale specializate de televiziune (cablu) și prin satelit;
- vânzarea directă la comandă pe bază de cataloage distribuite prin poștă, prin companiile de cărți de credit sau prin Internet;
- vânzarea pe bază de comenzi prin telefon este în creștere, dar cu rezultate mixte;
- vânzarea prin Internet este larg răspândită în Israel. Acest canal câștigă teren în defavoarea canalelor tradiționale de vânzare;
- vânzarea din poartă în poartă (door-to-door) nu se practică pe piață;
- Franșiza este foarte răspândită în Israel la restaurante, produse tehnice, jucării etc. La aceste produse piața este dominată de firmele din SUA;

Guvernul încurajează formarea de societăți mixte și importul de licențe de fabricație. Firmele israeliene preferă formarea de societăți mixte în Israel, în principal, în domeniul industriilor de înaltă tehnologie.

✓ Tehnici de promovare

Pentru introducerea de noi produse pe piața și/sau creșterea exportului la produsele existente, **firmele românești, asociațiile și organizațiile acestora trebuie să întreprindă acțiuni promotionale agresive, prin utilizarea tehnicilor specifice pieței**, cum sunt:

- reclama și publicitate comercială, contra cost;
- realizarea de studii de piață/produs, contra cost;
- participarea la misiuni economice, ocazionate de vizite oficiale ale demnitarilor români în Israel;
- participarea la târgurile specializate organizate în Israel;
- organizarea de expoziții specializate de produse românești;
- organizarea de vizite de afaceri pe piață, seminarii și forumuri economice specializate pe produse sau grupe de produse;
- îmbunătățirea formei de prezentare și de ambalare a produselor;
- îmbunătățirea formelor de ofertare a produselor (prezentarea elementelor care deosebesc produsele oferite de alte produse; oferte asociate cu cereri de import; propuneri de cooperare și alte propuneri ce pot atrage atenția partenerilor de afaceri);
- utilizarea tehnicilor moderne de comunicare și comercializare prin Internet pentru reclama, publicitate etc.

Firmele românești interesate să exporte produse și servicii în Israel trebuie să identifice canalul de distribuție și de vânzare potrivit, care este specific fiecărui produs.

✓ Cum poate fi găsit un partener de afaceri în Israel ?

Firmele românești interesate să exporte produse în Israel pot intra în contact cu

firmele israeliene potențial exportatoare prin următoarele canale:

- înregistrarea directă a ofertelor de export prin Internet pe site-ul Federației Israeliene a Camerelor de Comerț la care sunt afiliate toate firmele israeliene cu activitate de import, la adresa: http://www.chamber.org.il/english/OPRT/send_form.asp ;
- pot identifica direct firmele potențial importatoare prin Internet la următoarele adrese: www.chamber.org.il ; www.industry.org.il ; www.kompass.il, www.dandb.co.il ; www.export.gov.il ;
- pot transmite oferte de export la Biroul pentru Promovare Comercială și Economică din Tel Aviv, în vederea diseminării acestora în mediile de afaceri, preferabil, prin email la adresa: stefan.krasovschi@mae.ro; la

Camera de Comerț Israel – România, la adresa: cci.isrom.2010@gmail.com și la Consiliul Oamenilor de Afaceri Israel – România la adresa: liorlevy@isrobc.org ; liorlevy@biscol.com

- ✓ Informații privind bonitatea firmelor israeliene
Informații despre firmele înregistrate legal și despre bonitatea firmelor israeliene se pot obține numai contra cost, prin firme specializate care se pot contacta direct prin Internet la următoarele adrese: www.bdi.co.il ; www.dandb.co.il ; www.kompass.il.

Negocierea și încheierea contractelor de export trebuie făcută cu mare atenție, întrucât legislația locală este în favoarea oamenilor de afaceri israelieni, iar recuperarea sumelor neplătite sau a daunelor interese fiind practic posibilă numai pe cale amiabilă deoarece instanțele israeliene nu recunosc hotărârile instanțelor străine și nu dispun executarea silită în baza acestora.

Comunicarea cu firmele și oamenii de afaceri israelieni se poate face prin telefon, fax sau email, iar contactul direct este uneori definitoriu pentru încheierea afacerilor.

- ✓ Reclama și publicitatea
Reclama și publicitatea comercială reprezintă unul din cele mai importante instrumente de promovare a produselor în Israel. Specialiștii și oamenii de afaceri locali apreciază că reclama și publicitatea prin ziarele și revistele de specialitate are cele mai mari șanse de reușită. Promovarea de produse noi sau creșterea vânzărilor la produsele deja introduse pe piață se poate face, cu șanse de reușită, prin reclama și publicitate, numai contra cost.

Publicația de afaceri cu cea mai largă circulație în Israel este magazinul „Globes”, editat în limba ebraică și în limba engleză. Costul unei pagini publicitare în ziarul Globes este cuprins între 3000 și 5000 dolari SUA, iar costul pentru editarea unui supliment cu reclama și publicitate editat în exclusivitate pentru firme românești este cuprins între 20.000 dolari (8 pagini) și de 30.000 dolari (16 pagini). Este de menționat că reclama și publicitatea prin Globes este utilizată frecvent, pentru promovarea produselor și a oportunităților de investiții de Polonia, Ungaria, Cehia și alte țări occidentale.

Revista lunară „La'Yetzuan” (Exportatorul) editată de Institutul Israelian de Export este cea de-a doua publicație specializată pentru reclamă și publicitate. Aceasta revistă are un tiraj de 10.000 exemplare și se distribuie în principalele medii de afaceri din Israel (la firmele cu activitate de comerț exterior, organizațiile și asociațiile oamenilor de afaceri, precum și la instituțiile și agențiile guvernamentale implicate în activitatea de comerț exterior). Costul unei pagini publicitare în această revistă este cuprins între 1.000 USD și 2.360 USD.

Alte mijloace de reclamă și publicitate sunt: radioul, televiziunea, afișele publicitare plasate pe panouri publicitare, pe autobuze și pe pereții stațiilor de transport în comun. Publicitatea pe panouri publicitare, în autobuze și stații aparține companiilor publicitare.

6. INVESTITII STRAINE. DEFALCARE PE ȚARĂ ȘI SECTOR

Deși unele agenții oficiale furnizează informații actualizate cu privire la principalele operațiuni de investiții, trebuie menționat că autoritățile israeliene nu publică în mod regulat rapoarte de monitorizare a evoluției investițiilor străine în Israel în funcție de țara de origine și de sectoare. Potrivit unui raport publicat în 2019, principalele țări care investesc în Israel sunt SUA, Germania, Japonia, Franța, Regatul Unit și Canada. Au fost, de asemenea, detectate operațiuni importante efectuate de companii din Italia, Olanda, Coreea, Singapore, Elveția, Suedia și Taiwan.

Conform datelor furnizate de Israel Venture Association și Centrul de Promovare a Investițiilor în anul 2019 originea investițiilor străine în Israel este împărțită după următoarea clasificare: 49% din investițiile străine în Israel provin din SUA și Canada, 27% din Europa, 6% Asia și 18% restul.

Sectoarele care cuprind ceea ce se numește tehnologie înaltă sau high-tech (biotehnologie, apărare, telecomunicații, securitate, electronică, tehnologii internet, software, aerospațial, echipamente medicale, nanotehnologie, tratarea apei, tehnologie agricolă etc.) au fost în ultimii ani, unele dintre cele mai de succes domenii pentru atragerea investitorilor străini. Israelul are cea mai mare concentrare de companii de înaltă tehnologie din lume, după Silicon Valley. Investițiile în companii locale și, în unele cazuri, participarea lor totală de către companii internaționale a fost un fenomen care a caracterizat activitatea în acest domeniu. O analiză a operațiunilor efectuate de diferitele țări permite evaluarea faptului că au existat și investiții în sectoarele chimice, alimentare, asigurări, turism, publicitate etc.

Conform rapoartelor de investiții mondiale UNCTAD, în anii 1995-2004, investițiile directe au fost de aproximativ 3.000 de milioane de dolari anual. Dar, în perioada 2005-2007, Israelul a primit o medie anuală de peste 9.500 milioane dolari. În 2008, investiția directă a fost de 10.875 milioane dolari. În 2009, s-a înregistrat o scădere de 60%, astfel încât fluxul de investiții direct a fost de 4.607 milioane dolari și a mai primit 5.510 milioane dolari în 2010, mai mult decât anul precedent, dar cu mult sub nivelul anterior crizei ec. Cu toate acestea, investiția directă a crescut în 2011 la 10.766 milioane USD și a fost de 9.481 milioane USD în 2012. În 2013, investiția directă a fost de 11.804 milioane USD, iar investiția totală, de

12.208 milioane dolari. În 2015 și 2016, ISD a rămas la cifre similare, cu 11.337 și 11.903 m. \$ Respectiv, fluxurile de investiții străine directe (ISD) către Israel au fost de 19.000 M USD în 2017 și 21.803 M USD în 2018. La rândul său, ISD israeliene în străinătate au fost de 6.300 M USD în 2017 și 6.000 M USD în 2018. Stocul ISD în restul lumii din Israel a fost de 148.000 milioane USD (2018), iar cel al Israelului în restul lumii a fost de 103.000 milioane dolari. (2018)

Trebuie menționat că, în ianuarie 2019, Intel a anunțat cea mai mare investiție străină din istoria Israelului: 11.000 milioane dolari pentru următorii ani, după ce a investit 5.000 milioane dolari. Intel va lansa o nouă fabrică de cipuri pentru computere și telefoane mobile.

a. Operațiuni importante/ investiții străine

IBM, Cisco, Apple, HP, Samsung, Facebook, Siemens, GE, Microsoft, Intel, Motorola și Google și astfel sute de companii multinaționale au centre de cercetare și laboratoare în Israel, care încearcă să profite de disponibilitatea inginerilor și experților din țară. De exemplu, o singură companie precum Cisco a investit peste 1.000 de milioane de dolari în Israel în ultimul deceniu, iar IBM are peste 1.000 de angajați permanenți în Israel.

În 2019, existau 320 de companii multinaționale active în Israel, dintre care peste 300 au centre de cercetare și dezvoltare în 360 de birouri. Companiile americane sunt companiile străine cu cea mai mare prezență în țară, urmate de companiile germane și cele din Regatul Unit.

Piața se remarcă, de asemenea, prin fuziuni și achiziții. În 2018, 98 de companii israeliene de înaltă tehnologie au fost achiziționate în operațiuni care au totalizat 3,28 miliarde de dolari. Cea mai mare operațiune a fost achiziția de către Salesforce a companiei Datorama, dedicată implementării AI în analize de marketing, pentru o valoare de 850 de milioane de dolari.

b. Surse oficiale de informații privind investițiile străine

Centrul israelian de promovare a investițiilor, atașat Ministerului Economiei și Comerțului, are un site web foarte cuprinzător, care oferă informații detaliate în engleză în următoarele secțiuni: mediu de afaceri, stimulente și beneficii, informații de interes pentru investitori, experiențe de succes și date concrete despre sectoare de interes în Israel, cum ar fi biotehnologie, telecomunicații, agrotehnologie, produse chimice etc.

Linkul către pagina respectivă este www.investinisrael.gov.il

În plus, Banca Israelului oferă informații despre dezvoltarea investițiilor străine în Israel și a investițiilor israeliene în străinătate în Raportul său anual, ca parte a analizei balanței de plăți. De obicei este publicat în aprilie sau mai al fiecărui an și are o versiune în limba engleză. Pentru a consulta aceste informații, puteți accesa site-ul web al Băncii Israelului în limba engleză www.bankisrael.gov.il/firsteng.htm

c. Investiții în străinătate. Defalcare pe țară și sector

Concentrându-se pe ISD, conform Raportului Mondial al Investițiilor până în 2004, ISD emis a fost de la aproximativ 1.500 milioane dolari anual până la 9.000 milioane dolari anual, în medie, în cei 3 ani care au urmat.

În cadrul volatilității obișnuite a acestui tip de variabile, cu diverse ascensiuni și coborâri în 2013, investițiile directe emise au ajuns la 5,5 miliarde de dolari, în timp ce în 2014 a scăzut, iar în 2015 a crescut din nou până la aproape 11 miliarde de dolari, pentru a continua creșterea în 2016 (13.000) și a scăzut la puțin peste 6.000 de milioane de dolari în 2017, o tendință menținută în 2018 și 2019.

d. Târguri de investiții

Târgurile de investiții nu sunt comune în Israel. Atracția și promovarea investițiilor se realizează, de obicei, prin alte tipuri de activități, cum ar fi organizarea de seminarii și conferințe sau deplasarea unor delegații importante ale oamenilor de afaceri israelieni conduse de un înalt birou care își propun să capteze interesul posibilului investitor străin.

În orice caz, în Israel, la fiecare eveniment / conferință / briefing, există o prezență mare a investitorilor. De exemplu, în Israel există mai mult de 1.700 de fonduri de capital de risc.

S-ar putea evidenția evenimentul Summit Our Crowd care se desfășoară la Ierusalim în fiecare februarie.

e. Balanta de plati. Rezumatul principalelor conturi și sub-solduri

De la începutul anilor 1990 până în 2003, Israelul a înregistrat un deficit îndelungat în soldul contului curent. Criza mondială, cu un accent deosebit pe sectoarele tehnologice și problemele de securitate din zonă au avut un efect agravant al respectivului deficit și au avut un impact asupra deprecierii reale a monedei.

În anul 2003, rezultatele erau încurajatoare, deoarece soldul contului curent a prezentat pentru prima dată a arătat un surplus și este la originea unei tendințe consolidate în anii următori. În 2017, s-a înregistrat un excedent de 10.199 milioane de dolari și de 3.318 milioane de dolari în 2018. Israelul suferă de un echilibru din ce în ce mai mare al deficitului de bunuri care s-ar putea agrava în următorii ani.

f. Rezerve internaționale

Rezervele internaționale ale Israelului au fost adecvate în ultimii ani, ajungând la 118.801 milioane dolari în 2018, un nivel foarte ridicat, deoarece acoperă aproape 20 de luni de importuri de mărfuri și mai mult de 13 luni de importuri de bunuri și servicii. Aceste rezerve sunt acumulate nu atât de către sectorul extern, ci într-o măsură mai mare prin cumpărarea de valută străină forțată de Banca Israelului să oprească aprecierea monedei locale.

g. Sistemul valutar și de schimb. Evoluția TC

Moneda israeliană, noul shekel (INS), a fost o monedă slabă până în 2003, când economia a fost igienizată pe baza disciplinei bugetare sporite și a liberalizării pieței.

Din acel moment, INS a încetat să se amortizeze, iar între 2005 și 2008 a existat o apreciere semnificativă a monedei israeliene atât față de euro, cât mai ales față de dolar.

Ulterior, în 2009, ratele au reflectat o ușoară depreciere a monedei locale din cauza impactului crizei economice globale (în jurul valorii de 5,5 NIS pe euro și 4 NIS pe dolar). Cu toate acestea, în 2010, presiunea ascendentă asupra monedei israeliene a continuat, astfel încât euro a scăzut sub 5 INS, iar dolarul a pierdut, de asemenea, din valoare față de valoarea locală. Aceasta a fost și tendința din 2011 și 2012, anul în care shekel-ul s-a apreciat cu 2,3% față de dolar și 0,4% față de euro. Această tendință s-a adâncit chiar și în anii următori, astfel încât moneda israeliană s-a apreciat cu peste 20% față de euro în ultimii ani, în ciuda politicii intervenționiste a Băncii Israelului, care nu încetează să cumpere valute (în principal dolari) pentru a încetini această consolidare.

În perioada 2017 și 2018, a continuat o apreciere puternică față de dolar, până la 3,42 INS / Dolar. De atunci, s-a depreciat până la 3,65 NIS în anul 2019.

În ceea ce privește moneda euro, rata de schimb a rămas stabilă în 2017 și 2018 la aproximativ 4,2 NIS / EUR. În anul 2019, INS s-a apreciat la aprox. 4,0 NIS / euro.

h. Datoria externă (servicii totale și datorii; raporturi principale)

Banca Israelului și Ministerul Finanțelor au menținut o politică prudentă la acest capitol, cu un buget sănătos și datorii reduse, asigurând astfel un cost favorabil al finanțării.

În 2018, datoria externă a ajuns la 92.081 milioane dolari, cifră ușor mai mare decât cea din 2017 și se situează la 24,9% din PIB.

7. PARTICIPAREA LA LICITAȚII INTERNAȚIONALE ȘI LA REALIZAREA DE PROIECTE DE INFRASTRUCTURĂ

Israelul are o infrastructură de transport dezvoltată (16.281 km de autostrăzi, 640 km de cale ferată, 140 Km conducte pentru gaze, 1.509 Km conducte de titei, 51 aeroporturi (28 cu piste amenajate și 23 cu piste neamenajate), 6 porturi (Ashdod, Ashqelon, Eilat, Hadera, Haifa, Tel Aviv-Yafo) și o rețea dezvoltată de telecomunicații cu peste 3 milioane linii telefonice fixe și peste 9 milioane telefoane mobile (în medie 1,2 la fiecare locuitor), 17 stații de televiziune, 40 stații de radio. Sistemul de conectare la Internet este dezvoltat (structurat pe domenii: guvernamental, organizații, educație și firme), peste 438 mii de domenii și circa 3,5 milioane de utilizatori Internet (48% din populație).

Israelul are numeroase programe și proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii în diverse domenii printre care: infrastructură; energie; agricultura și resurse de

apa; telecomunicatii; aparare si securitate.

În scopul realizării de obiective mari de infrastructură (autostrăzi, linii de cale ferată, metrou, tramvai, porturi, aeroporturi, stații de desalinizare, centrale electrice etc.), autoritățile publice atrag fonduri private prin licitații publice, pe principiul B.O.T. (Built, Operate and Transfer) sau PPP (Private Public Projects).

Licitațiile internaționale pentru proiecte mari de infrastructură și achiziții publice de valori mari sunt realizate, în principal, pe baza de licitații deschise la care firmele străine pot participa numai prin agenți locali.

Menționăm faptul ca până în 2019 cele mai multe licitații care au fost organizate au fost câștigate de firme israeliene. Totodata precizăm ca publicarea majorității licitațiilor se face în limba ebraică, iar numai un număr redus de licitații sunt publicate și în limba engleză. În numeroase cazuri în caietul de sarcini se menționează „preferința acordată firmelor israeliene”.

Pentru firmele românești interesate să participe la realizarea de obiective de infrastructură în Israel, în calitate de subfurnizori sau subcontractori, este recomandabil să stabilească relații de colaborare cu holdingurile israeliene cunoscute în România (Ashtrom International, Roichman Bros; Solel Boneh International, Bateman Projects, Baran, Koram etc.), care de regulă participă și la licitațiile organizate în Israel.

Informații privind licitațiile publice organizate în Israel se pot obține direct prin Internet la adresa: <http://michrazim.lapam.gov.il>.

Infrastructura

Proiectele principale în infrastructură sunt în dezvoltare-derulare, fiind realizate în cea mai mare parte în BOT și în PPP.

Acestea sunt concretizate în construcția de autostrăzi, dezvoltarea și modernizarea căilor ferate, construcție și modernizarea de aeroporturi, dezvoltarea transportului urban și interurban.

Documentul intitulat „Infrastructură pentru creștere începând cu 2019” reunește toate proiectele de infrastructură care îndeplinesc următoarele criterii: o valoare de cel puțin 100 de milioane NIS și sunt în curs de procesare bugetară sau aprobare la guvern, ministere sau agenții pentru care sunt responsabile ministerele.

Ministerul Transporturilor conduce lista, cu 64 de proiecte în valoare totală de 122 miliarde NIS. Este urmată de Ministerul Infrastructurilor Naționale, Energiei și Resurselor de Apă, cu proiecte care se ridică la 39 miliarde NIS în energie electrică, gaze, combustibili, apă și canalizare. Valoarea totală a tuturor proiectelor este estimată la 196 miliarde NIS, ceea ce reprezintă o creștere impresionantă în comparație cu prima listă, care a fost publicată în septembrie 2017 și care conținea 147 de proiecte în valoare totală de 116 milioane NIS.

O firmă chineză va opera Haifa Port - cel mai mare port din Israel - începând cu 2021 timp de 25 de ani, în timp ce China Harbor Engineering Company a câștigat o licitație pentru a construi un port de 1 miliard de USD la Ashdod.

A. Autostrăzi:

1. Calea ferată de mare viteză între Tel Aviv și Ierusalim
Această linie feroviară extraordinară va revoluționa deplasarea între cele mai mari două orașe ale țării, înlocuind o călătorie de 60 de kilometri (37 de mile) de aproximativ o oră, cu o călătorie lină de sub 30 de minute. Rapidul va deservi Aeroportul Internațional Ben-Gurion, cele patru stații de cale ferată din Tel Aviv. Proiectul „Railways Israel” de 1,9 miliarde de dolari implică nouă poduri și patru tuneluri.
2. Prima linie ușoară de cale ferată („Linia Roșie”)
Prima linie a sistemului feroviar ușor din Ierusalim are o lungime de 13,8 kilometri. În prezent, linia face legătura între cartierul Pisgat Ze’ev, din nordul orașului, cu Muntele Herzl, prin centrul orașului, și include 23 de stații active și 3 parcuri și parcări. Extinderi ale liniei sunt planificate în cartierul Neve Yaakov din nord și centrul medical Hadassah Ein Kerem în sud, ca parte a proiectului J-Net. Finalizare 2021– cost 1,4 miliarde NIS
3. Autostrada 6 - Segmentele 3 și 7
Proiectul pentru prelungirea Autostrăzii Trans-Israel spre nord se derulează ca parte a planului „Netivei Israel”, un plan strategic național pentru dezvoltarea infrastructurii și transportului Israelului. În consecință, a fost lansată o licitație publică internațională pentru construirea unei șosele cu taxă care se întinde pe Autostrada Trans-Israel spre nord de Yokneam până la Somekh (segmentele 3 și 7).
4. Autostrada 16
Un proiect PPP pentru planificarea, finanțarea, construcția, operarea și întreținerea Autostrăzii 16: un nou drum de intrare spre Ierusalim din vest, care face legătura cu Autostrada Națională 1 din zona Motza cu Givat Shaul și cu strada Shmuel Bait din Ierusalim, lângă Intercambiul Givat Mordechai pe Menachem Begin Avenue. Autostrada va include două tunele, unul sub cartierul Har Nof și al doilea sub cartierul Yefe Nof. În plus, vor fi trei schimburi, inclusiv poduri, în vecinătatea Motza, Nahal Revida și Bait Junction.
5. Șoseaua 431 –
Face legătura între Rishon LeZion și Modi’in. Grupul Datamap a adjudecat licitația. Proiectul include un traseu de 20 km având 2+ benzi și un număr variabil de rute 7 schimburi complexe, inclusiv un schimb de trei căi la Ein Hakore Junction. 70 de poduri de diferite tipuri și tehnologii, poduri segmentate, poduri pre-tensionate și 100 km de drumuri agricole. Domeniul de aplicare al proiectului a fost de peste 500 de milioane de NIS.
6. Tunelele Carmel
Există o inițiativă pentru săparea a două tuneluri sub Carmel Ridge pentru a conecta Krayot Junction la intrarea nordică a Haifa cu ruta 2 la intrarea din sudul orașului. Deschiderea vestică către tunel este în apropierea Centrului de Congrese Haifa și permite accesul pe autostradă dinspre Tel Aviv și din regiunea Carmel Coast. Tunelul se încheie la Neve Shaanan, unde a fost

construit un nou schimb de-a lungul drumului Ruppin. Lungimea drumurilor este de 6,5 kilometri, inclusiv 5 kilometri de tuneluri. Fiecare dintre tuneluri are o înălțime de 6,5 metri. Neve Shaanan este cel mai mare din țară, cu șapte poduri pe patru niveluri.

7. Parcuri și alei în Mevo Ayalon (Rishon LeZion)

Un proiect pentru planificarea, finanțarea, construirea, exploatarea și întreținerea loturilor de mare capacitate pentru parcuri și plimbări la Mevo Ayalon (Rishon LeZion), Shefayim și pentru operarea unei rețele de benzi cu taxă rapidă care se extinde aproximativ 100 km pe lângă autostrada Ayalon și Autostrada 2. Proiectul de benzi rapide este destinat să atenueze congestia traficului în zona metropolitană Tel Aviv, prin completarea Autostrăzii Ayalon cu benzi speciale care acordă prioritate transportului public, Vehiculelor înalte și unei flote de navete care, ca parte a proiectului va conecta loturile parc-and-ride cu marile centre comerciale din Tel Aviv și vecinătatea acestuia.

8. Telecabină Tel-Aviv

Guvernul a aprobat o investiție de 56 de milioane de dolari în construirea unui traseu cu telecabină de 1.400 de metri din complexul de agrement First Station (oferind parcuri ample și transport cu autobuzul) până la Poarta Dung, intrarea cea mai apropiată de Davidson Center-Ierusalim Parcul Arheologic și Western Wall. Se estimează că va fi operațional în 2021. Telecabină se va opri de-a lungul traseului la Muntele Măslinilor, Muntele Sionului și Orașul David. Se estimează că 3.000 de persoane ar putea fi transportate pe oră în fiecare direcție.

9. Construirea unui tunel dublu pe sub muntele Gilon

Proiectul privind construirea unui tunel dublu pe sub muntele Gilon, prin care va trece calea ferată Akko-Carmiel, va fi realizat prin metoda "Proiectat Construit". Contractorul care va câștiga licitația va trebui să proiecteze și să construiască tunele, lungi de 5 km la o adâncime de 100 m, în mai puțin de patru ani. În afara celor două tunele principale, alte 18 tunele de legătură sunt prevăzute la distanțe de 250 m unul față de altul. Proiectul include de asemenea construirea de poduri și bretele de deviere a fluxurilor. Costul total al proiectului este estimat la 2,5 miliarde NIS (cca.580 mil. USD), din care costul tunelelor Gilon se ridică la cca. 1 miliard NIS.

10. Autostrada 531

Va crea o legătură neîntreruptă și de viteză între zona Sharon și zona metropolitană Tel Aviv. Este unul dintre cele mai mari și importante proiecte realizate în Israel. Valoarea totală a proiectului este estimată la 3,7 miliarde NIS (cca.1,1 miliarde USD). Parte a planului "Netivei Israel", proiectul prevede construcția integrată a autostrăzii și căii ferate, 11 intersecții, 36 poduri și tunele. Autostrada va avea 4-6 culoare pe fiecare sens.

11. Sub-Menachem Begin Road în Tel Aviv

Sub cea mai aglomerată șosea din țară, se construiește o stație de metrou pentru Linia Roșie a liniei ferate din Tel Aviv. Statul urmează să investească 16,2 miliarde NIS în construirea acestei linii. Compania chineză care a câștigat licitația de construcții finalizează în prezent săpăturile pentru două tuneluri de unsprezece kilometri pe sub linia ferată ușoară de sub Tel Aviv. În următorii ani,

NTA - Metropolitan Mass Transit System Ltd., care este responsabil pentru proiectul în numele statului, va fi ocupată cu construirea stațiilor de metrou și instalarea diferitelor sisteme de-a lungul liniei. Data oficială de finalizare este octombrie 2021. Linia Roșie este doar unul dintre cele 204 mega proiecte care urmează să fie demarat în următorii patru ani, conform graficului publicat de Biroul Prim-ministrului.

12. Modernizarea șoselei nr.1

Autoritățile israeliene au aprobat proiectul de modernizare a autostrăzii nr.1, respectiv tronsonul Sha'ar Hagay – Shoresch și intrarea în Ierusalim. Este un proiect estimat la 2.5 miliarde NIS (cca.725 milioane USD), iar durata de realizare va fi de 5 ani. Lucrările au în vedere scurtarea distanței cu mai mulți kilometri, largirea autostrazii la 3 culoare pe sens, construirea de intersecții, poduri și tunele.

B. Cai ferate și dezvoltarea traficului urban și interurban:

1. Continuarea construcției căii ferate de la Be'erSheva până la Eilat ceea ce va face posibilă legarea nordului tarii(Naharia) cu sudul. Continuarea proiectului va costa statul israelian cca 6-7 miliarde NIS;
2. Conexiune între aeroportul internațional din Tel Aviv, Ben-Gurion cu Hadera. Pentru aceste proiecte guvernul vrea sa aloce suma de 40 miliarde NIS până în anul 2020, care se adaugă la cei 10 miliarde NIS alocați pentru actualul plan de dezvoltare.
3. Construcția liniilor de tramvai la Tel Aviv.
4. Modernizarea căii ferate Tel-Aviv - Ierusalim, urmărindu-se scurtarea călătoriei cu o jumătate de ora.

C. Transport aerian

Construcția unui nou aeroport la cca 23 Km de Eilat, care îl va înlocui pe cel actual, aflat în centrul orașului și prea mic pentru traficul aerian aglomerat. Aeroportul va fi și internațional.

D. Energie

1.Stații de energie solară

Ministerul Finanțelor, Ministerul Energie și al Apei, Autoritatea pentru energie electrică și Inbal co. promovează licitații pentru construcția a patru stații de energie solară în regiunea Ashalim din Negev: Două centrale electrice în tehnologie termo-solară, cu o capacitate de până la 121 MW fiecare și două centrale în tehnologie foto-voltaică cu o capacitate de până la aproximativ 40 MW.

Se preconizează că aceste patru stații vor furniza, odată construite, aproximativ 1,5% din generația totală de energie electrică în economie și reprezintă o etapă semnificativă în atingerea obiectivului Guvernului de a genera 10% din energia electrică în economie din surse de energie regenerabilă până în 2021 .

2.Construcția primei centrale solare cu o capacitate de 15 Mw în zona Negev. Valoarea financiară a proiectului este de cca 70-80 milioane USD

3. Construcția celei mai mari centrale electrice (pe gaz) private (2 x 435 MW).

Lansarea unui program național pentru dezvoltarea energiilor regenerabile (solara, bio-masa, eoliana), care ar urma să reprezinte în 2020 cca. 10% din producția de energie electrică.

Dezvoltări de noi rețele de conducte de gaze naturale și produse petroliere.

4. Centrala fotovoltaică - Dimona

În septembrie 2016, a fost creat un comitet de licitație pentru construcția centralelor fotovoltaice din sudul Israelului, în zona orașului Dimona. Suprafața tuturor proiectelor planificate pentru construcție în zonă este estimată la 6.000 de metri pătrați. Se preconizează că proiectele vor genera aproximativ 500 de megawati pe an. În prezent, proiectul este în procesul de aprobare legală.

Centrala constituie un pas important pe calea atingerii obiectivului guvernului de a genera 10% din energie din surse regenerabile până în 2020.

Licitație pentru construirea unei centrale cu energie termo-solară, cu o capacitate de până la 121 MW, realizată prin metoda BOT, conform căreia, câștigătorul ofertei este obligat să finanțeze, să construiască, să funcționeze și să întrețină stația electrică pe durata perioadei de concesiune și la sfârșitul acesteia stația în stare operațională va fi transferată către stat.

E. Agricultură și resurse de apă

În domeniul agriculturii și resurselor de apă se va continua cu dezvoltarea a noi proiecte de desalinizare a apei și crearea de noi sere bio și irigarea de noi terenuri pentru ferme agricole;

1. Uzina de desalinizare Palmachim

O uzină de desalinizare care va fi construită ca proiect PPP în zona industrială Palmachim, lângă Kibbutz Palmachim. Uzina va fi construită și operată de concesionar. Fabrica este un proiect BOO și produce 90 de milioane de metri cubi de apă potabilă pe an.

2. Uzina de desalinizare Hadera

O uzină de desalinizare, care a fost construită ca proiect PPP, în apropierea centralei „Orot Rabin” din Hadera. Uzina produce 127 de milioane de metri cubi de apă potabilă pe an și finalizează un ciclu de desalinizare în aproximativ 35 de minute. Proiectul este primul proiect BOT israelian finanțat integral de bănci străine.

F. Construcții

1. Spitalul Ashdod

Ofertă de proiectare, construire, finanțare, operare și întreținere (DBFOM) a fost publicată sub modelul BOO (Build, Operate, Own), unde proiectul devine

proprietatea concesionarului la sfârșitul perioadei de concesiune. Spitalul va dispune de 300 de paturi și va include toate unitățile necesare funcționării unui spital public, inclusiv o cameră de urgență, secția de medicină internă etc.

2. Academia Națională de Poliție

Construirea Academiei Naționale de Poliție din Israel prin metoda Parteneriatului Public Privat (PPP) asigură o sinergie între proiectare și operație, un control strâns de către receptorul de servicii (Poliția Israel) asupra calității instruirii, tehnologiei, serviciilor și echipamentelor din facilitate. Astfel, în practică, statul concentrează toate serviciile de instruire într-o singură organizație și oferă o soluție cuprinzătoare pentru nevoile variate de pregătire ale Poliției din Israel.

De asemenea, sunt prevăzute dezvoltări de noi rețele de conducte de aducțiuni de apă și canalizare.

Un mega-proiect este acela al construirii canalului ce ar urma să lege Marea Mediterană de Marea Moartă. Valoarea totală a investiției este apreciată la cca 20 miliarde USD, din care statul Israelian ar putea dispune de cca 12 miliarde USD, urmând ca diferența să fie acoperită prin participarea Iordaniei și a unor firme importante. Nu se cunosc alte amănunte ale proiectului, dar acest proiect se discută de multă vreme și este încă în faza de studiu, având în vedere dimensiunile acestuia și impactul ecologic.

8. TURISM

În 2018, Israel a trecut bariera celor 4 milioane de turiști care au vizitat țara pentru prima dată, cu recordul istoric de 4.120.800 de vizitatori. Această cifră reprezintă o creștere cu 14% față de 2017 și 42% față de 2016. Principala piață emitentă este Statele Unite, cu aproape 900.000 de vizitatori. Turismul din Franța, Germania, Rusia și Regatul Unit a crescut semnificativ în ultimii ani.

În plus, tot mai mulți israelieni călătoresc peste hotare, aproape 6 milioane în 2018, ceea ce reprezintă o cifră semnificativă pentru o țară de aproximativ 9 milioane de locuitori. În mod tradițional, SUA a fost destinația preferată pentru călătoriile pe distanțe lungi, în timp ce călătoriile continentale au fost îndreptate către Turcia, destinația preferată a israelienilor.

9. POLITICA COMERCIALĂ

9.1. Politica vamală

Politica a Israelului se desfășoară în baza acordurilor internaționale multilaterale sub egida Organizației Mondiale a Comerțului. Peste 85% din schimburile comerciale se derulează în baza acordurilor bilaterale de comerț liber, încheiate cu: UE, SUA, țările AELS (Islanda, Lichtenstein, Norvegia și Elveția), Turcia, Canada, Mexic. Israel a încheiat un acord comercial preferențial cu Iordania și formează o uniune vamală cu Autoritatea Palestiniană.

De la 1 aprilie 2010, a intrat în vigoare acordul comercial între statul Israel și Mercosur. (cu membrii cu drepturi depline), iar în 2011 a fost semnat acordul de comerț liber cu Argentina.

Cu Romania, de la 1 ianuarie 2007, se aplică prevederile Acordului euro – mediteraneean de comerț liber, semnat între UE și Israel în anul 1995 și intrat în vigoare în anul 2000. Accesarea acestui acord de poate face pe situl http://ec.europa.eu/external_relations/israel/index_eu.htm

Evaluarea în vamă a mărfurilor se face în conformitate cu reglementările GATT/OMC, taxele vamale sunt calculate „ad valorem”, ca procent din valoarea mărfurilor, iar la unele mărfuri în baza unui quantum fix sau combinat (quantum fix + procent din valoarea mărfurilor).

Tarifal vamal este disponibil online, în limba engleză, la adresa: www.mof.gov.il/customs/eng/mainpage.htm

Relațiile economice ale României cu statul Israel au fost reglementate până la 31 decembrie 2006, prin acorduri și convenții guvernamentale, actualizate, pe domenii de activitate. Cel mai important document a fost Acordul de Comerț Liber (încheiat în 2001), în baza căruia schimburile cu produse industriale au fost liberalizate de la 01 ianuarie 2004, iar pentru unele produse agricole s-au stabilit contingente la care părțile își acordă concesii tarifare reciproce. De la 1 ianuarie 2007, schimburile comerciale bilaterale sunt reglementate de Acordul Euro – Mediteraneean de liber schimb, care acopera relațiile comerciale ale Israelului cu UE. Acordul prevede liberalizarea totală a comerțului cu produse industriale și contingente cu concesii tarifare la produse agricole. Acest acord poate fi accesat pe websit-urile: www.dce.gov.ro ; www.traderom.ro ; www.europa.eu;

Firmele românești interesate să exporte sau să importe produse agricole în Israel, în limita contingentelor tarifare înscrise în acordul de comerț liber UE - Israel, pot accesa online procedurile de aprobare a licențelor de către Departamentul pentru Comerț Exterior din cadrul Ministerului Economiei Comerțului și Mediului de Afaceri (MECMA) la adresa: www.dce.gov.ro .

9.2. Produse interzise la import

În Israel este interzis importul produselor care sunt supuse controlului internațional: armamentul, drogurile și produsele care pot afecta sănătatea populației.

9.3. Importul temporar

Importul temporar este admis în teritoriul vamal pe bază de „Carnet ATA” sau pe bază de depozit rambursabil după re-exportul bunurilor.

Bunurile destinate expunerii la târguri comerciale și alte evenimente similare (fără vânzare) pot fi admise în teritoriul vamal, fără plata taxelor. În cazul în care, mărfurile prezentate la târguri comerciale sunt destinate vânzării, plata taxei vamale aferente produselor respective se achită, înainte de intrarea mărfurilor în teritoriul vamal israelian.

Pe factura comercială aferentă bunurilor expediate la târgurile comerciale trebuie menționat și "these goods are for exhibition and are to be returned after conclusion of the exhibition", "comercial value for customs purpose only". De asemenea, este important să se consemneze pe documentele de livrare numele târgului sau al locului de expunere, inclusiv numărul standului (dacă este

cunoscut). Materialele publicitare (broșurile, filmele și fotografiile) și mostrele pot intra în teritoriul vamal cu scutire de taxe.

Pentru bunurile destinate expunerii la târguri comerciale și alte evenimente similare, care urmează a fi vândute, în cursul sau după terminarea evenimentului, se plătesc taxe legale la intrarea în teritoriul vamal (vama pentru produsele agricole necontingentate, TVA și comisioane vamale).

9.4. Restricții administrative la import. Controlul la import

În Israel importul este liberalizat. În general, sunt supuse controlului la import mărfurile care privesc securitatea statului.

Licențe la import sunt necesare la unele produse agricole contingentate, produse chimice cu dubla utilizare (civil și militar) și la produse farmaceutice. În general, restricții cantitative la import se aplică la produsele agricole, petrol, aur și monede din aur și la produsele chimice, prevăzute în Acordul de la Montreal.

Importurile de carne "ne-kosher" sunt admise numai în limita a 1200 tone anual.

Licențele de import se emit de Ministerul Economiei și Comerțului – Departamentul pentru Administrarea Comerțului Exterior, în baza următoarelor documente: cererea de licență, comanda de import și copia facturii proforma or cotația de preț a furnizorului străin, iar în cazul produselor cu dubla utilizare (civil și militar) este necesară și garanția (angajamentul) importatorului că nu va revinde sau utiliza produsul în alte scopuri.

9.5. Certificate speciale (Sunt specifice fiecărui produs)

Certificatul sanitar și fito-sanitar eliberat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale din Israel pentru produse alimentare, în general, iar cel fito-sanitar pentru plante și derivate ale acestora.

Licențele veterinare sunt necesare pentru animale vii, carne și alte produse de origine animală. Licența obținută în țara de origine arată că animalele nu au fost afectate de boli. România nu este acreditată ca exportator de animale vii în Israel. În privința importurilor de animale vii și produse ale acestora, pe 2 martie 2011 Comisia UE a fost informată de Israeli Veterinary Services and Animals Health (IVSAH) că politica în materie a fost revizuită și aliniată în conformitate cu recomandările OIE-Terrestrial Animal Health Code. În acest context, IVSAH a prezentat și procedura de import pentru animale vii și/sau produse ale acestora care trebuie respectată de importatori, exportatori și autoritățile competente, astfel: importatorul israelian trebuie să prezinte o cerere formală de import pentru o categorie specifică de animale sau produse ale acestora dintr-o țară terță. După primirea cererii IVSAH transmite un chestionar autorității centrale competente (CCA) din țara respectivă. După primirea chestionarului completat de CCA, IVSAH îl analizează și poate cere informații suplimentare. După finalizarea acestei proceduri va avea loc o misiune a IVSAH în țara exportatoare, acțiune coordonată cu CCA din țara respectivă. Aceasta înseamnă o invitație formală și un program de lucru. Urmare misiunii, IVSAH redactează un raport care se trimite CCA. În raport sunt incluse concluziile rezultate în urma misiunii, precum și precizarea dacă exportul se poate realiza imediat sau dacă mai sunt necesare garanții suplimentare din partea țării exportatoare.

Certificate speciale sunt necesare pentru transportul animalelor vii, băuturilor

alcoolice și whisky, carne congelată, piele și părți animaliere.

Certificat de analize pentru produse alimentare, cosmetice ca și pentru toate produsele pentru care se cer analize chimice se recomandă să fie eliberat de laboratoare oficiale și avizat de Ministerul Sănătății din țara exportatoare.

Dovada înregistrării exportului în cel puțin două țări membre ale Uniunii Europene, în cazul exportului de medicamente.

Certificat de atestare a condițiilor tehnice în cazul unor produselor specifice din import (produsele textile sau alte produse numai la cererea importatorului) eliberat de Ministerul Comunicațiilor sau de Ministerul Industriei, Comerțului și Muncii, la cerere.

Autorizația de mediu este cerută pentru toate produsele chimice și materialele de bază, care trebuie să fie însoțită de un certificat de analize a bunurilor importate (obținute de la exportator) și de factura pro-formă, la cerere.

9.6. Standarde

În Israel, standardele internaționale sunt obligatorii la produsele importate, în următoarele domenii: sănătate, siguranța națională și mediul înconjurător. În practică, multe alte produse sunt supuse obligatoriu unor standarde specifice locale (vizând mai degrabă latura designului decât cea a performanței). În general, standardele tehnice și de calitate sunt adesea utilizate ca bariere netarifare la import pentru protejarea producției interne împotriva concurenței produselor din import.

Majoritatea produselor alimentare importate sunt supuse sistemului metric de standardizare. Guvernul israelian solicită ca produsele alimentare și medical-farmaceutice să fie înregistrate de Ministerul Sănătății, înainte de a fi vândute pe piața internă. Durata acestei înregistrări este, în mod normal, de 4-6 săptămâni, dacă toată documentația este în regulă.

Medicamentele înainte de înregistrare sunt supuse testării, mai întâi pe cobai și apoi pe ființe umane prin minimum 10 Universități. În cazul în care Universitățile constata că efectele prescrise ale medicamentului testat sunt apreciate pozitiv (peste 51%), medicamentul respectiv poate primi aprobare pentru import. Punerea în vânzare de medicamente neînregistrate se pedepsește cu privarea de libertate.

Israelul nu a adoptat în mod oficial sistemul internațional de standardizare ISO 9000, deși importatorii israelieni solicită firmelor exportatoare acest standard la export. La finele lunii ianuarie 2012, guvernul israelian a aprobat recomandarea să se accepte la import standardele internaționale.

Informații privind standardele de calitate în Israel se pot obține online pe situl Institutului de Israelian de Standarde (SII), la adresa: <http://www.sii.org.il>.

9.7. Marcarea și etichetarea mărfurilor

Cerințele privind marcarea și etichetarea mărfurilor sunt foarte stricte, în comparație cu alte țări. Potrivit legii, toate mărfurile importate trebuie să conțină o etichetă, care să indice: țara de origine, numele și adresa producătorului, numele și adresa firmei israeliene importatoare, conținutul mărfurilor importate, greutatea și volumul acestora exprimate în unități metrice. În toate cazurile, informațiile trebuie redactate în limba ebraică. Suplimentar se poate adăuga o etichetă redactată în limba engleză, dar informațiile să fie mai succinte decât cele

redactate în limba ebraică.

Marcarea trebuie făcută prin tipărire, gravare, ștampilare sau alte procedee, și se aplică fie pe ambalaj, fie direct pe produs. În cazul în care nu este posibilă marcarea, se lipește sau se coase o etichetă pe produs sau pe ambalajul acestuia. Detaliile de marcă trebuie să fie clare, lizibile și inscripționate într-o culoare diferită de cea a fundalului, pentru a fi ușor de remarcat. Mărfurile alimentare comercializate pe piața israeliană trebuie să fie ambalate conform standardului internațional de greutate și volume, de obicei sistemul metric, iar pe ambalajul mărfurilor alimentare trebuie să existe și o etichetă conținând informații despre conținutul nutrițional al mărfii. Vopselele de marcă sau alte materiale utilizate la marcă trebuie să nu afecteze calitatea mărfii. În cazul unui colet, conținând mai multe pachete, marcajul trebuie să specifice: numărul de pachete, conținutul net al fiecărui pachet și greutatea netă a coletului. Pentru produsele care tind să piardă din greutate în condiții normale, trebuie menționată cantitatea maximă ce este așteptată a fi pierdută.

Reglementări specifice de marcă se aplică câtorva dintre bunurile de consum, produselor din hârtie, poșetelor, înregistrărilor muzicale, îngrășămintelor, insecticidelor, produselor chimice, produselor farmaceutice, unora dintre produsele alimentare, semințelor și băuturilor alcoolice. În plus, cerințe specifice de ambalare se solicită în cazul fructelor, plantelor și cărnii. Containerele, acoperite sau neacoperite, conținând articole periculoase, precum otrăvuri, insecticide, medicamente, substanțe inflamabile, muniție, explozivi, reptile, insecte, bacterii sau materiale radioactive, trebuie marcate în mod obligatoriu.

9.8. Autorizația Kosher

Autorizația Kosher este necesară la importul produselor alimentare și al băuturilor în Israel. Autoritatea competentă pentru autorizația Kosher este „Chief Rabbinate”. Acordarea autorizației se da numai în urma vizitei făcute de reprezentanții Rabinatului la firmele producătoare de mărfuri destinate exportului, la cererea firmelor importatoare. Obținerea certificatului Kosher conduce la costuri suplimentare pentru importator dar fără acest document nu se pot exporta în Israel produse alimentare și băuturi.

Informații suplimentare privind modul de acordare a autorizațiilor Kosher sunt disponibile online la adresa: <http://www.kosher.co.il/Default.aspx?lang=en> (United Kashrut Authority).

9.9. Documente necesare la exportul de mărfuri în Israel

- Factura comercială

Document care trebuie să conțină obligatoriu următoarele informații: numele și adresa furnizorului, numele și adresa firmei israeliene importatoare/agentului, țara de origine a mărfurilor, data emiterii și numărul serial, caracteristici generale ale mărfurilor și codurile vamale, numărul licenței de import, valoarea mărfii (CIF, FOB, CFR), numărul de colete, greutatea brută, numărul de bucăți (trebuie să fie inclusă lista pachetelor cu identificarea relativă a lor), portul de destinație, valoarea cheltuielilor de transport, valoarea cheltuielilor de asigurare, condiții de plată, declarația exportatorului (în funcție de produse, de exemplu: pentru

produsele textile de orice tip, exportatorul trebuie să declare că “produsele sunt de primă calitate”; pentru autovehicule, televizoare, trebuie menționată furnizarea pieselor de schimb pentru cel puțin 7 ani). Factura comercială trebuie să fie semnată de producător, expeditor sau agentul autorizat și adresată importatorului. Factura comercială, redactată în limba engleză, este cerută în trei exemplare.

- Certificatul de transport

Conosamentul maritim (bill of lading), scrisoarea de transport aerian (air waybill) și certificatul de transport combinat sunt documente uzuale solicitate la import. Conosamentul maritim (bill of lading) este recunoscut și protejat. Sunt necesare 2 copii. Pe conosamentul maritim pentru Israel trebuie înscrisă următoarea clauză: “Această navă nu face escală și nu intră în apele teritoriale ale oricărui port din Yemen, Arabia Saudită, Irak, Liban, Siria, Sudan, Libia sau alte porturi arabe (cu excepția Egiptului și Iordaniei) înainte de a descărca în Israel, doar dacă nava nu este în pericol (forță majoră)”.

- Certificatul de origine

Certificatele uzuale solicitate la import sunt EUR 1, EUR 2. Certificatul EUR 2 până la valoarea de 3200 USD, nu este cerut pentru: mărfurile transportate pe apă în valoare de sub 50 USD; materiale tipărite (cu câteva excepții); mărfurile transportate pe apă fără valoare comercială; daruri de la persoane fizice în valoare de sub 100 USD.

La exportul de produse industriale în Israel sau în cadrul contingentelor exceptate tarifar, exportatorii români trebuie să prezinte în mod obligatoriu certificatul de origine elaborat în conformitate cu prevederile Protocolului nr. 3 al Acordului de comerț liber. Fără acest document mărfurile exportate din România în Israel nu pot să fie exceptate de la plata taxelor vamale.

- Certificatul de asigurare

Este necesar să fie eliberat înainte de expedierea mărfurilor, la ordinul importatorului pentru despăgubire în caz de avarii pe timpul transportului mărfii.

- Lista de colisaj (paking list)

Este obligatorie pentru a prezenta bunurile livrate în diferite ambalaje.

10. PIAȚA DE CAPITAL ȘI INVESTIȚIILE DE PORTOFOLIU

- Titlurile de valoare ale firmelor israeliene și bonurile de tezaur se comercializează la „Tel Aviv Stock Exchange” (TASE). Acțiunile firmelor mari sunt tranzacționate și la bursa americană NASDAQ sau alte burse din Europa. Potrivit aprecierii specialiștilor, aproximativ o treime din firmele înscrise la bursa NASDAQ sunt firme israeliene din domeniul high-tech.

- Investițiile de portofoliu în Israel nu sunt restricționate.

11. PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA INVESTIȚIILOR

Israelul are un sistem de investiții liberale, iar majoritatea activităților sunt deschise atât investitorilor privați, cât și investitorilor străini. După o încetinire accentuată în 2009-2010 din cauza crizei economice globale și a dificultăților cu care se confruntă economia SUA (start-up-urile israeliene depind în mare măsură de situația economică din SUA), fluxurile de ISD au revenit într-o mare măsură, crescând brusc între 2017-2018. După ce a devenit cel mai mare beneficiar de ISD din Orientul Mijlociu în 2017, fluxul de investiții al Israelului a crescut la un nou nivel constant de 21,8 miliarde USD în 2018 (Raportul investițional mondial UNCTAD 2019). Potrivit datelor preliminare ale OCDE, în prima jumătate a anului 2019, intrările de investiții străine pentru investiții străine directe au fost de 7,955 milioane USD. Principalii parteneri investitori ai Israelului sunt Statele Unite și Olanda. Majoritatea fluxurilor de investiții străine directe sunt direcționate către activități administrative și de asistență, servicii de informare și comunicare, producție și activități profesionale, științifice și tehnice. Investițiile chineze în Israel au crescut rapid în ultimii ani, în special în software, servicii IT și electronice pentru consumatori. Israelul are o serie de active, care se adresează investitorilor străini: un sector puternic de cercetare și dezvoltare și o forță de muncă înalt calificată și multilingvă. Sectorul hi-tech, în special start-up-urile, au atras o mare parte din investiții străine. Cu toate acestea, mediul geopolitic al țării este deosebit de instabil din cauza tensiunilor cu teritoriile palestiniene și a sprijinului acordat politicii americane de către Israel. În raportul Doing Business 2020, Israelul ocupă locul 35 din 190 de economii clasate de Banca Mondială, în creștere cu 14 locuri față de clasamentul anului precedent. S-au înregistrat progrese semnificative, în special în ceea ce privește plata impozitelor și obținerea de împrumuturi.

- Guvernul israelian oferă facilități substanțiale pentru atragerea investitorilor străini și a capitalului local, prin acordarea de fonduri nerambursabile, reduceri de impozite, garanții guvernamentale pentru credite etc. Facilitățile se acordă societăților investitoare în funcție de anumite criterii: competitivitate internațională, suma investită, valoarea adăugată înaltă în cadrul activității care se desfășoară prin realizarea investiției. De asemenea, guvernul israelian acordă facilități în funcție de locație, în diferite zone ale țării, teritoriul fiind împărțit în trei zone: A- Galilea, Valea Iordanului și Negev; B – Galilea de Sud și Nordul zonei Negev; C – restul teritoriului.

- Principalele firme străine care au investit în Israel sunt: Intel, Motorola, Google, Sony, Vishay, Intertek, Volkswagen etc.

- Pentru promovarea și protejarea fluxului de capital în mod reciproc, Israelul a încheiat acorduri cu peste 35 de state incluzând: Argentina, China, Germania, India, Kazahstan, Polonia, România, Coreea de Sud, Turcia, Africa de Sud etc.

- Israelul a încheiat acorduri pentru evitarea dublei impuneri cu un număr cca. 50 de state incluzând: SUA, Brazilia, Canada, China, Franța, Germania, Italia, Japonia, Olanda, Rusia etc.

- Sunt fonduri de capital din SUA și Europa care au filiale israeliene: Alta Berkely Ventures Partners, Accel Partners, Bloomberg Capital, Bridge Capital Fund, Canaan Partners, Defte Partners, etc. De asemenea, fondurile de investiții ale multinaționalelor, cum ar fi Intel, HP, Time Warner Inc., Sony, Cisco și altele, au

deschis centre de cercetare și dezvoltare și au achiziționat firme în Israel.

12. DIALOGUL INSTITUȚIONAL BILATERAL

- Cadrul juridic

De la 1 ianuarie 2007, în relațiile economice bilaterale se aplică prevederile Acordului de asociere Uniunea Europeană - Israel, semnat în 1995 și intrat în vigoare la 1 iunie 2000, care guvernează relațiile economice ale Uniunii Europene cu Statul Israel. La aceeași dată și-a încetat valabilitatea Acordul bilateral de comerț liber, România transferând către Uniunea Europeană competențele în materie de reglementare a aspectelor referitoare la comerț, în cadrul politicii comunitare în acest domeniu.

Alte documente bilaterale importante care reglementează relațiile economice sunt:

Acordul pentru promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Ierusalim, la 3 august 1998.

- Convenția pentru evitarea dublei impuneri și a evaziunii fiscale, semnată la Ierusalim, la 15 iunie 1997.

Din luna mai 2010, Israelul a devenit membru OCDE și a fost inclusă în rândul statelor cu economie dezvoltată.

- Comisia mixtă

Comisia mixtă a fost înființată în baza Acordului de cooperare economică între România și Statul Israel (semnat în 2007), ca instrument al dialogului bilateral destinat examinării stadiului relațiilor economice, încurajării și promovării cooperării, informării reciproce asupra mediului economic și a oportunităților existente.

Până în prezent nu a avut loc nici o sesiune. Cu ocazia Consultărilor interguvernamentale din anul 2014 se convenise organizarea primei sesiuni la Ierusalim dar, ulterior, partea israeliană nu a propus o perioadă concretă. Cu ocazia primirii ambasadorului israelian (la 17 februarie 2017), acesta a menționat că, la nivelul conducerii Ministerului Economiei și Industriei din Israel, se apreciază că prima sesiune a Comisiei Mixte economice dintre România și Israel poate fi organizată în a doua parte a anului 2017, *dar demersul nu s-a concretizat.*

- Cadrul legal bilateral în domeniul investițiilor

Guvernul României și Guvernul Statului Israel au semnat un Acord pentru evitarea dublei impuneri la data de 15 iunie 1997, care a intrat în vigoare la 12.02.1998. Acordul prevede că veniturile obținute de investitorii israelieni în România se impozitează după cum urmează: dividendele cu 15%, veniturile din dobânzi cu 10,5% și veniturile din activități de „royalties” cu 10%.

De asemenea, între Guvernul României și Guvernul Statului Israel este în vigoare un Acord pentru promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Ierusalim, la 3 august 1998, ratificat de Parlamentul României prin Legea nr. 59

din 15.04.1999, promulgat prin Decretul nr. 116 din 14 aprilie 1999, ratificat de Statul Israel, în luna iulie 2003. În anul 2010 a fost semnată amendarea Acordului.

- Proiecte de interes pentru investitorii israelieni în România

Începând cu anul 1990, s-a declanșat un proces de intensificare a raporturilor comerciale și a apărut interesul societăților străine de a investi. Începând cu anul 2000, când stadiul reformelor economice a fost destul de avansat, iar economia a intrat într-un proces de stabilizare înregistrând ritmuri de creștere mari, interesul marilor investitori a devenit mai accentuat. Începând cu anul 2004, odată cu intrarea României în NATO și perspectiva aderării la Uniunea Europeană, a făcut ca țara noastră să devină o atracție prioritară pentru investitorii israelieni. Aceștia au abordat aproape toate domeniile economice: comerț, imobiliar (zone rezidențiale, birouri, centre comerciale) agricultură (ferme pentru păsări, animale, viticultura, culturi de porumb cu conținut crescut în ulei), industria alimentară (fabrica de industrializare a laptelui, cafea, bere, băuturi nealcoolice), confecții, cosmetică, aeronautică, transporturi, metalurgie, infrastructură, bănci, asigurări, sisteme de pensii etc.

Industria israeliană are un potențial însemnat de cooperare, cu realizări de referință la nivel internațional, în domeniul telecomunicațiilor (al șaselea producător mondial de sateliți de telecomunicații), aviație, sisteme de apărare, echipamente și sisteme de securizare, echipamente și instrumente medicale, medicamente, cosmetice, industria alimentară, tehnologii legate de purificarea apei și gestionarea eficientă a resurselor de apă, tehnologie agricolă etc.

Investitorii israelieni sunt, în general, atrași de proiecte concrete, care prezintă suficiente detalii tehnice și economice, realizabile în termen scurt și care asigură recuperarea în termen scurt a investiției.

De asemenea, sunt prevăzute dezvoltări de noi rețele de conducte de aducțiuni de apă și canalizare.

Un mega-proiect este acela al construirii canalului ce ar urma să lege Marea Mediterană de Marea Moartă. Valoarea totală a investiției este apreciată la cca 20 miliarde USD, din care statul Israelian ar putea dispune de cca 12 miliarde USD, urmând ca diferența să fie acoperită prin participarea Iordaniei și a unor firme importante. Nu se cunosc alte amănunte ale proiectului, dar acest proiect se discută de multă vreme și este încă în faza de studiu, având în vedere dimensiunile acestuia și impactul ecologic.

- Companii românești active

Următoarele companii românești sunt implicate în calitate de subcontractor în proiecte în Israel:

- Dafora SA Mediaș derulează, începând din mai 2013, lucrări de foraj „on-shore” ca subcontractor al firmei israeliene Givot Olam Oil Ltd., precum și lucrări de foraj pentru compania Globe Exploration (Y.C.D.) LP.
- TehnoRex SRL a preluat ca subcontractor, pentru 2014, executarea fațadei a

două clădiri, una în Herzliya și a doua la Lod (noul sediu al căilor ferate israeliene).

- Conecon En. Rg. SRL Mediaș participă cu 37 lucrători la realizarea unui parc fotovoltaic în sudul Israelului, alături de Conecon GmbH Germania și filiala spaniolă a firmei germane.
- SC Mimo Group realizează lucrări de construcții în Israel (diferite locații) și montează fațade de sticlă tehnologie Shucko.
- Prin companiile Maman Group și Chemitron Ltd. se acționează pentru agrearea ca furnizori a unor firme locale importante care implementează în Israel proiecte ale firmelor românești Armax Gaz SA Mediaș (ca furnizor al unor firme implicate în explorarea gazelor naturale) și Adrem Invest (pentru includerea într-un consorțiu pentru participarea la licitații în domeniul căilor ferate).

- Investiții israeliene

Cooperarea economică bilaterală se realizează prin investiții israeliene în România, sub diverse forme („green field”, preluare de capacități existente, cooperare în producție etc.) în sectoare diverse:

- Industrie (aeronautică, electronică, optică, chimie, energie, metalurgie, textile, alimentară, construcții de mașini, prelucrarea diamantelor, exploatarea lemnului și producția de mobilă);
- Agricultură (ferme pentru creșterea animalelor, irigații, sere, cultura porumbului cu conținut îmbunătățit de ulei, obținerea de soiuri de semințe cu randament îmbunătățit și valorificarea acestora, cultura viței de vie);
- Lucrări de infrastructură (construcția și modernizarea drumurilor, rețele de apă, stații de epurare a apelor menajere și industriale etc.);
- Construcții (centre comerciale, sedii de firme, locuințe și sate de vacanță);
- Comerț, turism, activități financiar - bancare și de asigurări;
- Servicii (software, centre logistice, centre medicale și de recuperare);
- Cooperarea în realizarea de produse în România și promovarea acestora în cele două țări și în terțe piețe (industria aeronautică, textile, produse alimentare, cosmetice), precum și participarea firmelor israeliene la realizarea unor proiecte economice în România (infrastructura drumuri, alimentări apă, canalizare), prin participarea la licitațiile organizate de entitățile economice românești.

13. PIAȚA DE CAPITAL ȘI INVESTIȚIILE DE PORTOFOLIU

Titlurile de valoare ale firmelor israeliene și bonurile de tezaur se comercializează la „Tel Aviv Stock Exchange” (TASE). Acțiunile firmelor mari sunt tranzacționate și la bursa americană NASDAQ sau alte burse din Europa. Potrivit aprecierii specialiștilor, aproximativ o treime din firmele înscrise la bursa NASDAQ sunt firme israeliene din domeniul high-tech.

Investițiile de portofoliu în Israel nu sunt restricționate.

14. PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA INVESTIȚIILOR

Israelul are un sistem de investiții liberale, iar majoritatea activităților sunt deschise atât investitorilor privați, cât și investitorilor străini. După o încetinire accentuată în 2009-2010 din cauza crizei economice globale și a dificultăților cu care se confruntă economia SUA (start-up-urile israeliene depind în mare măsură de situația economică din SUA), fluxurile de ISD au revenit într-o mare măsură, crescând brusc între 2017-2018. După ce a devenit cel mai mare beneficiar de ISD din Orientul Mijlociu în 2017, fluxul de investiții al Israelului a crescut la un nou nivel constant de 21,8 miliarde USD în 2018 (Raportul investițional mondial UNCTAD 2019). Potrivit datelor preliminare ale OCDE, în prima jumătate a anului 2019, intrările de investiții străine pentru investiții străine directe au fost de 7,955 milioane USD. Principalii parteneri investitori ai Israelului sunt Statele Unite și Olanda. Majoritatea fluxurilor de investiții străine directe sunt direcționate către activități administrative și de asistență, servicii de informare și comunicare, producție și activități profesionale, științifice și tehnice. Investițiile chineze în Israel au crescut rapid în ultimii ani, în special în software, servicii IT și electronice pentru consumatori. Israelul are o serie de active, care se adresează investitorilor străini: un sector puternic de cercetare și dezvoltare și o forță de muncă înalt calificată și multilingvă. Sectorul hi-tech, în special start-up-urile, au atras o mare parte din investiții străine. Cu toate acestea, mediul geopolitic al țării este deosebit de instabil din cauza tensiunilor cu teritoriile palestiniene și a sprijinului acordat politicii americane de către Israel. În raportul Doing Business 2020, Israelul ocupă locul 35 din 190 de economii clasate de Banca Mondială, în creștere cu 14 locuri față de clasamentul anului precedent. S-au înregistrat progrese semnificative, în special în ceea ce privește plata impozitelor și obținerea de împrumuturi.

Guvernul israelian oferă facilități substanțiale pentru atragerea investitorilor străini și a capitalului local, prin acordarea de fonduri nerambursabile, reduceri de impozite, garanții guvernamentale pentru credite etc. Facilitățile se acordă societăților investitoare în funcție de anumite criterii: competitivitate internațională, suma investită, valoarea adăugată înaltă în cadrul activității care se desfășoară prin realizarea investiției. De asemenea, guvernul israelian acordă facilități în funcție de locație, în diferite zone ale țării, teritoriul fiind împărțit în trei zone: A- Galilea, Valea Iordanului și Negev; B – Galilea de Sud și Nordul zonei Negev; C – restul teritoriului.

Principalele firme străine care au investit în Israel sunt: Intel, Motorola, Google, Sony, Vishay, Intertechology, Volkswagen etc.

Pentru promovarea și protejarea fluxului de capital în mod reciproc, Israelul a încheiat acorduri cu peste 35 de state incluzând: Argentina, China, Germania, India Kazakhstan, Polonia, România, Coreea de Sud, Turcia, Africa de Sud etc.

Israelul a încheiat acorduri pentru evitarea dublei impuneri cu un număr cca. 50 de state incluzând: SUA, Brazilia, Canada, China, Franța, Germania, Italia, Japonia, Olanda, Rusia etc.

Sunt fonduri de capital din SUA și Europa care au filiale israeliene: Alta Berkely Ventures Partners, Accel Partners, Bloomberg Capital, Bridge Capital Fund,

Canean Partners, Defte Partners, etc. De asemenea, fondurile de investiții ale multinaționalelor, cum ar fi Intel, HP, Time Warner Inc., Sony, Cisco și altele, au deschis centre de cercetare și dezvoltare și au achiziționat firme în Israel.

15. DIALOGUL INSTITUȚIONAL BILATERAL

✓ Cadrul juridic

De la 1 ianuarie 2007, în relațiile economice bilaterale se aplică prevederile Acordului de asociere Uniunea Europeană - Israel, semnat în 1995 și intrat în vigoare la 1 iunie 2000, care guvernează relațiile economice ale Uniunii Europene cu Statul Israel. La aceeași dată și-a încetat valabilitatea Acordul bilateral de comerț liber, România transferând către Uniunea Europeană competențele în materie de reglementare a aspectelor referitoare la comerț, în cadrul politicii comunitare în acest domeniu.

Alte documente bilaterale importante care reglementează relațiile economice sunt:

Acordul pentru promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Ierusalim, la 3 august 1998.

• Convenția pentru evitarea dublei impuneri și a evaziunii fiscale, semnată la Ierusalim, la 15 iunie 1997.

Din luna mai 2010, Israelul a devenit membru OCDE și a fost inclusă în rândul statelor cu economie dezvoltată.

✓ Cadrul legal bilateral în domeniul investițiilor

Guvernul României și Guvernul Statului Israel au semnat un Acord pentru evitarea dublei impuneri la data de 15 iunie 1997, care a intrat în vigoare la 12.02.1998. Acordul prevede că veniturile obținute de investitorii israelieni în România se impozitează după cum urmează: dividendele cu 15%, veniturile din dobânzi cu 10,5% și veniturile din activități de „royalties” cu 10%.

De asemenea, între Guvernul României și Guvernul Statului Israel este în vigoare un Acord pentru promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Ierusalim, la 3 august 1998, ratificat de Parlamentul României prin Legea nr. 59 din 15.04.1999, promulgat prin Decretul nr. 116 din 14 aprilie 1999, ratificat de Statul Israel, în luna iulie 2003. În anul 2010 a fost semnată amendarea Acordului.

✓ Proiecte de interes pentru investitorii israelieni în România

Începând cu anul 1990, s-a declanșat un proces de intensificare a raporturilor comerciale și a apărut interesul societăților străine de a investi. Începând cu anul 2000, când stadiul reformelor economice a fost destul de avansat, iar economia a intrat într-un proces de stabilizare înregistrând ritmuri de creștere mari, interesul marilor investitori a devenit mai accentuat. Începând cu anul 2004, odată cu intrarea României în NATO și perspectiva aderării la Uniunea Europeană, a făcut ca țara noastră să devină o atracție prioritară pentru investitorii israelieni. Aceștia

au abordat aproape toate domeniile economice: comerț, imobiliar (zone rezidențiale, birouri, centre comerciale) agricultură (ferme pentru păsări, animale, viticultura, culturi de porumb cu conținut crescut în ulei), industria alimentară (fabrica de industrializare a laptelui, cafea, bere, băuturi nealcoolice), confecții, cosmetică, aeronautică, transporturi, metalurgie, infrastructură, bănci, asigurări, sisteme de pensii etc.

Industria israeliană are un potențial însemnat de cooperare, cu realizări de referință la nivel internațional, în domeniul telecomunicațiilor (al șaselea producător mondial de sateliți de telecomunicații), aviație, sisteme de apărare, echipamente și sisteme de securizare, echipamente și instrumente medicale, medicamente, cosmetice, industria alimentară, tehnologii legate de purificarea apei și gestionarea eficientă a resurselor de apă, tehnologie agricolă etc.

Investitorii israelieni sunt, în general, atrași de proiecte concrete, care prezintă suficiente detalii tehnice și economice, realizabile în termen scurt și care asigură recuperarea în termen scurt a investiției.

16. ÎNFIINȚAREA UNEI FIRME ÎN ISRAEL

• Tipuri de firme

Cadrul juridic care reglementează organizarea unei activități independente în Israel este format din:

- The Companies Ordinance
- The Partnership Ordinance
- The Registration of Business Names ordinance.

Cadrul juridic este completat cu prevederi din alte acte normative: Duty Stamp Law, the Securities Law și the Encouragement of Capital Investments Law.

Principalele forme în care se poate desfășura o activitate comercială în Israel sunt:

Company – The Israeli Companies Ordinance (ICO) definește “company” ca fiind o corporație înființată și înregistrată în Israel, în conformitate cu legea israeliană.

Înregistrarea se face la “Registrar of Companies”. Deși ebraica și araba sunt limbi oficiale, în practică se acceptă ca documentele societății să fie redactate și în limba engleză. Totuși, Articolele de asociere trebuie traduse și în limba ebraică.

Cele mai multe companii limitează răspunderea membrilor, în general sub forma acțiunilor. În acest caz, cuvântul “Limited” sau prescurtarea lui (Ltd.) trebuie să fie incluse în denumirea firmei.

“Company” poate fi înregistrată ca “Private company” sau “Public company”, având acțiunile înregistrate la Bursă. Ambele tipuri de companii trebuie să prezinte acționarilor rapoarte anuale, incluzând și auditul financiar.

“Private company” are 1-50 acționari și un director și nu poate să vândă acțiuni sau obligațiuni publicului. Articolele de asociere ale companiei trebuie să prevadă

restricții privind transferabilitatea acțiunilor sale.

“Public company” are minim 7 acționari și poate oferi acțiuni sau obligațiuni publicului, dar numai după editarea unui prospect, conform reglementărilor ICO și Security Law.

Compania publică prezintă un raport anual, inclusiv un audit financiar și un raport al consiliului de administrație, care se depune la Registrar of Companies pentru a fi consultate de public.

Firme străine (ex. Sucursale)

O firmă înregistrată în străinătate poate înființa o sucursală sau un birou local în Israel dacă acestea sunt înregistrate la Registrar of Companies ca firmă străină, cu o luna înainte de înființare. Dacă firma utilizează cuvântul “limited” în denumirea sa, atunci trebuie să – și scrie numele, precum și al țării unde este înregistrată pe orice factură, scrisoare, sau în orice altă formă de publicitate. Dacă firma străină este înregistrată ca o “private company” nu este necesar să-și publice situația financiară.

Partnership

“Partnership ordinance” definește “partnership” ca o asociere de persoane (parteneriat). Răspunderea partenerilor nu este limitată, decât dacă se specifică faptul că sunt asociați, într-un parteneriat cu răspundere limitată (limited partnership). Aceasta forma de asociere este permisă și pentru străini.

Self Employed

Este o persoană care lucrează pe cont propriu și răspunde pentru întreaga sa activitate. Se aplică aceleași reguli de înregistrare.

Cooperative

Acest tip de societate se întâlnește mai ales în agricultură (kibbutz, moshav), transporturi, precum și în unele activități de marketing legate de produsele agricole.

Non Profit Organizations

Organizațiile non-profit operează mai ales în instituțiile academice, spitale, organizații de caritate, municipalități.

Aceste tipuri de organizații sunt subiectele unor legi speciale, care reglementează modul lor de înființare și de desfășurare a activității.

• Înregistrarea unei firme

Toate firmele se înregistrează la Registrar of Companies și la autoritățile fiscale. Pentru înregistrare sunt solicitate următoarele documente:

1. Formularul de înregistrare – “Form No.1 of the Registrar of Companies”.

2. Memorandum de asociere, care stabilește identitatea firmei, obiectul de activitate, răspunderea acționarilor, numărul de acțiuni care vor fi emise.
 3. Articolele de asociere, care stabilesc regulile de funcționare ale societății. Dacă o firmă nu depune propriile articole de asociere, atunci i se vor aplica prevederile standard din "Company Ordinance".
 4. Taxele de înregistrare sunt de cca. 2.244 shekeli.
- După ce s-a făcut înregistrarea, Registrar of Companies va elibera un certificat de înregistrare (certificate of incorporation), în care este menționat și numărul societății, compus din noua cifre.

Notă: documentele societății trebuie verificate de un avocat israelian, care, de obicei poate efectua procedura de înregistrare și să reprezinte firma la Registrar of Companies.

- Alte informații

- La înființarea unei firme legea nu prevede un capital minim.
- Conform datelor furnizate de Banca Mondială, sunt necesare 34 zile pentru înființarea unei societăți.
- Registrar of Companies se află în subordinea Ministerului Justiției : 29, Salah A-Din St., 91010, Jerusalem, Tel.00-972-2-6708511, Fax.00-972-2-6288618.

17. METODE DE PLATĂ

Încrederea privind plata la scadență a importului este considerată ca o caracteristică a oamenilor de afaceri israelieni.

Modalitatea de plată asiguratorie, cel mai larg răspândită în Israel este prin acreditiv documentar (L/C) deși modalitatea de plată solicitată de importatorii israelieni este plata prin incasso documentar (CAD). În cazul în care importatorii israelieni insistă pentru plata exportului prin CAD și aceștia nu sunt parteneri cunoscuți, este recomandabil ca cel puțin o parte din bunurile livrate să fie acoperite anticipat printr-un depozit, plată în avans (băncile autoriză maxim 35%) sau prin garanție bancară.

Termenele uzuale de plată a bunurilor exportate în Israel sunt: 60 de zile pentru materii prime, materiale, componente și semifabricate; scadențe eşalonate pe o perioadă de la 6 luni până la doi ani pentru mașini și echipamente complexe.

Primele cinci bănci comerciale din Israel, care au relații de corespondent cu băncile comerciale din România sunt: Hapoalim Bank, Leumi Bank, First International Bank of Israel, Israel Discount Bank și United Mizrahi Bank.

18. FORȚA DE MUNCĂ

Israelul dispune de forță de muncă cu educație superioară: locul 1 pe plan mondial în ce privește numărul de cercetători și ingineri pe cap de locuitor

(135/10.000 locuitori), locul 3 mondial în ce privește populația cu studii superioare după SUA și Olanda. Domeniile predominante de specializare a forței de muncă din Israel sunt: Internet, software, biotehnologie, comerț electronic, codificarea și securizarea datelor, agrotehnologie, telecomunicații, echipamente medicale, multimedia, electronica, educația la distanță, comunicarea datelor etc. Potrivit datelor statistice, peste 90% din tinerii absolvenți de liceu urmează cursuri universitare.

Populația activă și piața muncii. Șomajul

Statul Israel a fost avantajat de emigrarea a milioane de evrei din aproape fiecare țară din lume, dar mai ales din Europa și țările arabe. Israelul a reușit să gestioneze piața muncii într-o societate cu creștere a populației și niveluri ridicate de imigrare. Rata șomajului s-a închis în 2019 la 3,4%. În Israel, trebuie avut în vedere faptul că o mare parte din populația ultraortodoxă (în special bărbații) nu este considerată a fi populația activă, deoarece nu intenționează să intre pe piața muncii (populația ultraortodoxă înseamnă aproximativ 13% din populația țării). De asemenea, minoritatea arabă nu găsește, de asemenea, cele mai bune oportunități pe piața muncii și tinde adesea să se excludă. Prin urmare, populația activă este relativ mică comparativ cu totalul în raport cu alte țări dezvoltate. Aceste fapte se intensifică în sectoarele de înaltă tehnologie pe care Israel și-a bazat creșterea recentă, în plus, încorporarea minorităților arabe și ultraortodoxe nu numai pe piața muncii din general, dar mai ales către sectoarele de înaltă tehnologie, pentru a echilibra costurile salariilor fără a pierde productivitatea. Israelul se remarcă mai ales pentru capitalul său uman din sectoarele de înaltă tehnologie.

Politica pe termen lung a guvernului israelian este pentru diminuare continuă a forței de muncă străină în economie până la eliminarea completă. În prezent, se acceptă import de forță de muncă străină numai pentru specialiști cu înaltă calificare în domeniul industriei de înaltă tehnologie. Totodată se acceptă forță de muncă străină pentru probleme sociale (ingrijire persoane în vârstă). În acest context, autoritățile israeliene continuă acțiunea de expulzare a muncitorilor aflați ilegal pe teritoriul israelian.

19. RECOMANDĂRI PENTRU CĂLĂTORIE DE AFACERI ÎN ISRAEL

✓ Regimul de vize pentru cetățenii români

Cetățenii români titulari de pașapoarte simple care călătoresc în Israel în scop turistic nu au nevoie de viză (decizie intrată în vigoare la 1 martie 2008). Celelalte tipuri de vize (munca, studii, tratament etc.) rămân în continuare necesare.

Pașaportul trebuie să fie valabil încă cel puțin 6 luni de la data deplasării. Cetățenii români care au lucrat legal în Israel în domeniile: agricultură, industrie, construcții, îngrijirea persoanelor la domiciliu sau alte servicii, pot vizita Israelul în calitate de turiști numai după ce a trecut o perioadă de minim un an de la plecarea din Israel.

- ✓ **Prezentarea firmei și ținuta**
Oamenii de afaceri care călătoresc în Israel în interes de afaceri trebuie să aibă la ei cărți de vizită (în care se va menționa poziția în cadrul firmei) și să dispună de materiale promoționale de calitate pentru prezentarea firmei și a produselor oferite (cataloge, prospecte etc.). Oamenii de afaceri israelieni primesc cadouri, preferabil, cu însemnele firmei. Nu se recomandă cadouri cu
- ✓ **Însemne religioase ortodoxe (icoane etc.).**
În Israel, sunt două sezoane: vara și iarna. Sezonul de vară începe din luna mai și se termină în luna octombrie. În sezonul de vară, oamenii de afaceri israelieni poartă pantalon și cămașă, de regulă, fără cravată. În sezonul de iarnă se poartă costum, cravată și, în perioadele mai reci (decembrie – ianuarie), o canadienă de grosime medie. Cu toate acestea oamenii de afaceri israelieni preferă ținuta „informală”, oamenii de afaceri străini sunt bine apreciați în cazul în care poartă costum și cravată.
- ✓ **Programul de lucru**
Cele mai multe firme lucrează 5 zile pe săptămână, prima zi lucrătoare este duminică și ultima zi lucrătoare este joi. Zilele de vineri și sâmbătă sunt zile nelucrătoare. Programul de lucru începe, de regulă, la ora 9 dimineața și se termină la orele 5 după amiază. Între Israel și România, nu există diferențe de fus orar.

Sărbători legale în 2020 (Anul Evreiesc 5780)

- ✓ *Zilele de sărbători legale în anul 2020 în Israel, sunt:*

Data	Eveniment	Observații
10 martie	Purim	
9-16 aprilie	Pessah	nu se lucrează 9-10 și 15-16.04
29 aprilie	Ziua Independenței	nu se lucrează
29-30 mai	Shavuot	nu se lucrează
19-20 septembrie	Rosh Hashana (Anul Nou evreiesc)	nu se lucrează
26 septembrie	Yom Kipur	nu se lucrează
5-9 octombrie	Sukot	nu se lucrează
11 octombrie	Simchat Tora	nu se lucrează
11-18 decembrie	Hanukkah	nu se lucrează în Shabat

De precizat că sărbătoarea începe din seara zilei precedente și se încheie în ziua următoare sau în ultima zi menționată, la apusul soarelui.

Oamenii de afaceri israelieni sunt bucuroși să primească felicitări cu ocazia sărbătorilor legale și, în special, cu ocazia Anului Nou iudaic, Ziua independenței

si Ziua Holocaustului. In zilele de vineri si sâmbătă, precum si cu ocazia sărbătorilor legale, oamenii de afaceri israelieni preferă sa nu fie deranjați cu probleme de afaceri.

Calendarul târgurilor în Israel

Există zeci de târguri și evenimente organizate în Israel. Cele mai importante din zona comercială și cele care se referă la zona de investiții ar necesita o secțiune separată. Aceste târguri sunt concentrate în lunile mai / iunie și noiembrie, deși sunt distribuite pe tot parcursul anului.

Securitate cibernetică

28 - 30 ianuarie 2020: Cybertech

28 iunie - 2 iulie 2020: Cybeerweek

18 - 19 noiembrie 2020: Security Land

Nanotehnologie

13 - 15 octombrie 2020: - NANO.IL (bienal)

Turism

10 - 12 februarie 2020: Travel Tech Disrupt

11 - 12 februarie 2020: IMTM

Biotehnologie / dispozitive medicale

12 - 14 mai 2020: BIOMED

Inovație

Septembrie 2020: DLD Festival

25 martie 2020: CleanTech

Apă-Agricultură

Octombrie 2021: Watec (bienal)

Martie 2021 (neconfirmată): Agritec (trienal)

16 - 17 iunie 2020: Agromashov proaspăt

Agro-alimentare

24 - 26 noiembrie 2020: Kitex, Israfood, Hotex

Energie

1 - 3 decembrie 2020: Eilat Eilat Green Energy (bienală)

Investiții / finanțări

11 - 13 februarie 2020: Summit-ul OurCrowd 2020

Finanțe

10 - 12 februarie 2020: FinTech

Mobilitate

18 - 21 mai 2020: Ecomotie

Noiembrie: Summit-ul pentru mobilitate inteligentă

Marketing

24 - 25 mai 2020: Marketing digital

Educație

2 - 3 iunie 2020: EdTech

surse:

Centrul de târguri din Israel: <http://eng.fairs.co.il/index.php?dir=site&page=events>

Stier: <http://www.stier.co.il/english.asp>

Kenes: <http://www.kenesexhibitions.com/#events>

Mashov Group: <http://www.mashovgroup.net/ro/>

Evenimente Newtech: <http://new-techevents.com/>

Ortra: <http://www.ortra.com/Calendar.aspx>

SBL: <http://www.itex.co.il/sblwhoweareEN.aspx>

Grupul Paragon:

<http://www.paragong.com/congresses/?type=up&field=@ion=Middle+East&text=Israel>

Israel Defense: <http://www.israeldefense.com/>

Clădiri: <http://www.buildingweek.co.il/english/>

IHLS: <http://i-hls.com/events/bigdata2015/>

Rihootim: <http://www.rihootim.co.il/>

20. ADRESE UTILE

Reprezentanțe ale României în Israel

Ambasada României, Tel Aviv 24, Adam Hachohen St. P.O. Box 64585
Tel: +972 3 5229472 Fax: +972 3 5247379
Email: office_romania@bezeqint.net
Website: <http://telaviv.mae.ro>

Biroul de Promovare Comercială Economică:

Tel Aviv, 24, Adam Hachohen St. 64585
Tel: +972 3 5298115
Fax: +972 3 5238205
Email: stefan.krasovschi@mae.ro

Secția Consulară

Paz Tower 2, Shoham St., No.2, 8th Floor, 52510
Ramat Gan
Tel: +972 3 5244644 Fax: +972 3 5247379

Reprezentanța României pe lângă Autoritatea Palestiniană, Jerusalem, Tel: +972 2 6785146

Agencia TAROM

1 Ben Yehuda St., Tel Aviv
Tel: +972 3 5162217 / 5162292 / 5162040 Fax:
+972 3 5162382
E-mail: help@taromtlv.co.il ; group@taromtlv.co.il

**Reprezentanța BOR
la Locurile Sfinte**

46, Shivtei Isarel St. Ierusalim
Tel: +972 2 6264628 / 6256034

INSTITUTII CENTRALE

• The Israel Gateway	www.israel.gov.il/eng
• Prime Minister`s Office	www.gov.il
• Ministry of Foreign Affairs	www.mof.gov.il
• Ministry of Industry Trade and Labor	www.moit.gov.il
• Ministry of Tourism	www.travelnet.co.il
• Ministry of Agriculture	www.moag.gov.il
• Ministry of Communications	www.moc.gov.il
• Ministry of Defence	www.idf.gov.il
• Bank of Israel	www.bankisrael.gov.il
• Central Bureau of Statistics	www.cbs.gov.il
• Customs and VAT Department	www.mof.gov.il/customs

COMPANII GUVERNAMENTALE

• Israel Aiports Authority	www.ben-gurion-airport.co.il/english
• Israel Ports Authority	www.israports.org.il
• Israel Electric Corporation	http://investor.i-ecnet.co.il/
• Israel Aircraft Industry	www.iai.co.il/site/en/homepage.asp

INFORMAȚII PENTRU AFACERI ȘI INVESTIȚII

• Israel Institute for Export and International Cooperation (IIEIC)	www.export.gov.il
• Federation of Israeli Chambers of Commerce	www.chamber.org.il
• Israel - Romania Chamber of Commerce	www.cci.isrom.2010@gmail.com
• Israel - Romania Business Council	www.isrobc.org
• Israel`s Investment Promotion Center	www.moit.gov.il/root/Hidden/ipc
• Industrial Cooperation Authority	www.moit.gov.il/tamas_level2.asp?sid=514
• Manufacturers` Association of Israel	www.industry.org.il
• Kibbutz Association Industries	www.kia.co.il
• Israel Association of Electronics Industries	www.iaei.org.il
• Central Banking Resource Center	http://patriot.net/~bernkopf/
• Dan&Bradstreet Israel	www.dundb.co.il/index.html
• Standard & Poor's Israel	www.standardpoor.co.il/
• B.D.I. Business Data Israel	www.bdi.co.il
• Discount Investment Corporation	www.dic.co.il
• Departamentul Kosher - Chief Rabbinate	www.kosherdelight.com/kosherisrael.htm

PIATA DE CAPITAL

• Tel Aviv Stock Exchange	www.tase.co.il
• NYSE	www.nyse.com
• Amex	www.amex.com
• NASDAQ	www.nasdaq.com
• Bourse de Paris	www.bourse-de-paris.fr
• Globes: Stock Markets	www.globes.co.il
• Israeli Stocks on Wall Street	www.jpost.co.il/bus/comstock.htm

BANCI COMERCIALE

• Bank Hapoalim	www.bankhapoalim.co.il
• Bank Leumi	www.bl.co.il
• Israel Discount Bank	www.dicount-bank.co.il
• Mizrahi Bank	www.mizrahi.co.il
• Mercantile Discount Bank	www.mercantile.co.il

INFORMATII ECONOMICE – MASS MEDIA

• I-Biz - Insight into Israel's Economy - Information Services and Incisive Analysis	www.i-biz.co.il/
• The Marker	www.themarker.com/eng/
• Globes - Israel's Busines Arena	www.globes.co.il
• Haaretz	www.haaretz.com
• The Jerusalem Post	www.jpost.com

Informații despre licitații internaționale

- <http://michrazim.lapam.gov.il>: (Agentia de Licitatii Guvernamentale);
- www.mof.gov.il/tender.htm (Ministerul Finantelor), licitatii in diferite sectoare; www.israrail.org.il (Ministerul Transporturilor- Autoritatea de Cai Ferate);
- www.tourism.gov.il (Min. Turism);
- www.mod.gov.il (Min. Apararii);
- www.bankisrael.gov.il (Banca Centrala a Israelului);
- www.civil-service.gov.il (Public Service Commission);
- www.moit.gov.il (Ministerul Industriei si Comertului);

01 iunie 2020

